Riksdagens protokoll
1991/92:10

Tisdagen den 15 oktober

Kl. 14.00–16.15
18.00–18.58

Protokoll
1991/92:10

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 8 och 9 oktober.

2 § Ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Margit Gennser* (m) ansökt om ledighet för FN-uppdrag m.m. under tiden den 15 oktober – den 17 november.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Inge Garstedt* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för Margit Gennser.

3 § Val av fullmäktige i riksbanken

Anf. 1 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Valberedningen har berett de på dagens föredragningslista upptagna valen. I fall då val avser två eller flera personer har valberedningen enhälligt godkänt gemensamma listor, som upptar så många namn som valet avser. Även i övrigt har valberedningen enhälligt ställt sig bakom de förslag som framgår av en till kammarens ledamöter utdelad promemoria.

I egenskap av ordförande i valberedningen ber jag att till tredje vice talmannen få överlämna de gemensamma listorna.

Härefter företogs val av sju fullmäktige i riksbanken.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *fullmäktige i riksbanken* för riksdagens innevarande valperiod:

1 *Riksdagens protokoll 1991/92. Nr 10*

Staffan Burenstam Linder rektor
Allan Larsson (s)
Johan Gernandt advokat
Jan Bergqvist (s)
Gustaf Lindencrona professor
Birgitta Johansson (s)
Bengt Kindbom (c)

4 § Val av suppleanter för fullmäktige i riksbanken

Företogs val av sju suppleanter för fullmäktige i riksbanken.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *suppleanter för fullmäktige i riksbanken* för riksdagens innevarande valperiod:

Georg Danell f.d. statsråd
Inge Carlsson (s)
Stephan Tolstoy auktoriserad revisor
Nils-Olof Gustafsson (s)
Lars Ernestam f.d. riksdagsledamot
Lisbeth Staaf-Igelström (s)
Ivar Franzén (c)

5 § Val av ledamöter i utrikesnämnden

Företogs val av nio ledamöter i utrikesnämnden.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *ledamöter i utrikesnämnden* för riksdagens innevarande valperiod:

Lars Tobisson (m)
Ingvar Carlsson (s)
Wiggo Komstedt (m)
Sten Andersson i Stockholm (s)
Daniel Tarschys (fp)
Jan Bergqvist (s)
Pär Granstedt (c)
Anita Gradin (s)
Arne Andersson (m)

6 § Val av suppleanter i utrikesnämnden

Företogs val av nio suppleanter i utrikesnämnden.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna

godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *suppleanter i utrikesnämnden* för riksdagens innevarande valperiod:

Nic Grönvall (m)
Pierre Schori (s)
Ann-Cathrine Haglund (m)
Mats Hellström (s)
Lars Leijonborg (fp)
Iréne Vestlund (s)
Agne Hansson (c)
Thage G Peterson (s)
Gunnar Hökmark (m)

7 § Val av riksdagens revisorer

Företogs val av tolv riksdagens revisorer.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *riksdagens revisorer* för riksdagens innevarande valperiod:

Alf Wennerfors (m)
Kjell Nilsson (s)
Anders G Högmark (m)
Anita Johansson (s)
Hans Lindblad (fp)
Bengt Silfverstrand (s)
Birgitta Hambraeus (c)
Sten-Ove Sundström (s)
Margareta Gard (m)
Åke Carnerö (kds)
Maja Bäckström (s)
Leif Bergdahl (nyd)

8 § Val av ordförande och två vice ordförande för riksdagens revisorer

Företogs val av ordförande och två vice ordförande för riksdagens revisorer.

Enligt ett enhälligt förslag av valbredningen utsågs för riksdagens innevarande valperiod till

ordförande för riksdagens revisorer
Alf Wennerfors (m)

förste vice ordförande för riksdagens revisorer
Kjell Nilsson (s)

andre vice ordförande för riksdagens revisorer
Hans Lindblad (fp)

9 § Val av suppleanter för riksdagens revisorer

Företogs val av tolv suppleanter för riksdagens revisorer.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *suppleanter för riksdagens revisorer* för riksdagens innevarande valperiod:

Margit Gennser (m)
Ulla-Britt Åbark (s)
Per-Richard Molén (m)
Sören Lekberg (s)
Ulla Orring (fp)
Inga-Britt Johansson (s)
Lennart Brunander (c)
Bo Forslund (s)
Karl-Gösta Svenson (m)
Kenneth Lantz (kds)
Bengt Kronblad (s)
John Bouvin (nyd)

10 § Val av ledamöter i riksdagens krigsdelegation

Företogs val av femtio ledamöter i riksdagens krigsdelegation.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *riksdagens krigsdelegation* för riksdagens innevarande valperiod:

Ingvar Carlsson (s)
Lars Tobisson (m)
Sten Andersson i Stockholm (s)
Anita Gradin (s)
Wiggo Komstedt (m)
Georg Andersson (s)
Lars Leijonborg (fp)
Per-Ola Eriksson (c)
Ulf Lönnqvist (s)
Mona Saint Cyr (m)
statsrådet Alf Svensson (kds)

Ian Wachtmeister (nyd)
Doris Håvik (s)
Arne Andersson (m)
Mats Hellström (s)
Hans Gustafsson (s)
Jan-Erik Wikström (fp)
Görel Bohlin (m)
Lars Werner (v)
Rosa Östh (c)
Iréne Vestlund (s)
Thage G Peterson (s)
Rolf Clarkson (m)
statsrådet Inger Davidson (kds)
Lars Hedfors (s)
Harriet Colliander (nyd)
Karin Wegestål (s)
Rolf Dahlberg (m)
andre vice talman Christer Eirefelt (fp)
Lars-Erik Lövdén (s)
Bengt Kindbom (c)
Ann-Cathrine Haglund (m)
Barbro Evermo Palmerlund (s)
Sture Ericson (s)
Birger Hagård (m)
statsrådet Mats Odell (kds)
Britt Bohlin (s)
Bo Jenevall (nyd)
Charlotte Branting (fp)
Birger Rosqvist (s)
Gullan Lindblad (m)
Gudrun Schyman (v)
tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c)
Mona Sahlin (s)
Sonja Rembo (m)
Pierre Schori (s)
Maj-Lis Lööw (s)
Karl-Gösta Svenson (m)
Elver Jonsson (fp)
Lena Hjelm-Wallén (s)

11 § Val av ordförande och ersättare för ordföranden i riksdagens besvärsnämnd

Företogs val av ordförande och ersättare för ordföranden i riksdagens besvärsnämnd.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen utsågs för riksdagens innevarande valperiod till

ordförande
presidenten i försäkringsöverdomstolen Leif Ekberg

ersättare för ordföranden
regeringsrådet Stig Brink

12 § Val av ledamöter i riksdagens besvärsnämnd

Företogs val av fyra ledamöter i riksdagens besvärsnämnd.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *ledamöter i riksdagens besvärsnämnd* för riksdagens innevarande valperiod:

Sonja Rembo (m)
Doris Håvik (s)
Bengt Harding Olson (fp)
Mats Lindberg (s)

13 § Val av suppleanter i riksdagens besvärsnämnd

Företogs val av fyra suppleanter i riksdagens besvärsnämnd.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *suppleanter i riksdagens besvärsnämnd* för riksdagens innevarande valperiod:

Nic Grönvall (m)
Sten Östlund (s)
Larz Johansson (c)
Sigrid Bolkéus (s)

14 § Val av medlemmar i Nordiska rådet

Företogs val av tjugo medlemmar i Nordiska rådet.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *medlemmar i Nordiska rådet* för tiden intill dess val nästa gång äger rum:

Wiggo Komstedt (m)
Sten Andersson i Stockholm (s)
Hans Nyhage (m)
Ingvar Carlsson (s)
Elver Jonsson (fp)

Lahja Exner (s)
Marianne Andersson (c)
Per Olof Håkansson (s)
Sten Svensson (m)
Ingrid Näslund (kds)
Lena Öhrsvik (s)
Anne Sörensen (nyd)
Arne Andersson (m)
Mats Hellström (s)
Ylva Annerstedt (fp)
Birgitta Dahl (s)
Inger Koch (m)
Berit Oscarsson (s)
Anders Svärd (c)
Lars Werner (v)

15 § Val av suppleanter i Nordiska rådet

Företogs val av tjugo suppleanter i Nordiska rådet.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *suppleanter i Nordiska rådet* för tiden intill dess val nästa gång äger rum:

Filip Fridolfsson (m)
Hans Gustafsson (s)
Göthe Knutson (m)
Anita Johansson (s)
Hugo Bergdahl (fp)
Karl-Erik Svartberg (s)
Stina Gustavsson (c)
Yvonne Sandberg-Fries (s)
Ingrid Hemmingsson (m)
Dan Ericsson i Kolmården (kds)
Jan Fransson (s)
Lars Moquist (nyd)
Bertil Danielsson (m)
Bruno Poromaa (s)
Gudrun Norberg (fp)
Birthe Sörestedt (s)
Ingvar Eriksson (m)
Nils T Svensson (s)
Agne Hansson (c)
Björn Samuelson (v)

16 § Val av ledamöter i EFTA-delegationen

Företogs val av fem ledamöter i EFTA-delegationen.

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *ledamöter i EFTA-delegationen* för riksdagens innevarande valperiod:

Nic Grönvall (m)
Mats Hellström (s)
Lars Tobisson (m)
Berit Löfstedt (s)
Hadar Cars (fp)

17 § Val av suppleanter i EFTA-delegationen

Företogs val av fem suppleanter i EFTA-delegationen

Sedan de av Lars Tobisson för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda till *suppleanter i EFTA-delegationen* för riksdagens innevarande valperiod:

Karin Falkmer (m)
Anita Gradin (s)
Pär Granstedt (c)
Anita Johansson (s)
Göran Hägglund (kds)

18 § Utökning av antalet suppleanter i utskotten och i EFTA-delegationen

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen beslöt riksdagen att utöka antalet suppleanter från 16 i utskotten och från 5 i EFTA-delegationen enligt följande:

till 17 i konstitutionsutskottet, till 22 i finansutskottet, till 17 i skatteutskottet, till 17 i justitieutskottet, till 17 i lagutskottet, till 18 i utrikesutskottet, till 18 i försvarsutskottet, till 18 i socialförsäkringsutskottet, till 17 i socialutskottet, till 17 i kulturutskottet, till 18 i utbildningsutskottet, till 21 i trafikutskottet, till 18 i jordbruksutskottet, till 22 i näringsutskottet, till 20 i arbetsmarknadsutskottet och till 17 i bostadsutskottet samt till 7 i EFTA-delegationen.

19 § Val av extra suppleanter i utskotten och i EFTA-delegationen

Företogs val av extra suppleanter i samtliga utskott och i EFTA-delegationen.

Kammaren medgav att valen fick ske i ett sammanhang.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i konstitutionsutskottet
Stig Alemyr (s)

suppleanter i finansutskottet
Ingvar Johnsson (s)
Hans Göran Franck (s)
Rune Rydén (m)
Carl B Hamilton (fp)
Larz Johansson (c)
Ian Wachtmeister (nyd)

suppleant i skatteutskottet
Stefan Attefall (kds)

suppleant i justitieutskottet
Sven-Olof Petersson (c)

suppleant i lagutskottet
Charlotte Cederschiöld (m)

suppleanter i utrikesutskottet
Ingbritt Irhammar (c)
Ian Wachtmeister (nyd)

suppleanter i försvarsutskottet
Göthe Knutson (m)
Siw Persson (fp)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet
Barbro Sandberg (fp)
Marianne Jönsson (c)

suppleant i socialutskottet
Margareta Viklund (kds)

suppleant i kulturutskottet
Birger Andersson (c)

suppleanter i utbildningsutskottet
Olle Schmidt (fp)
Fanny Rizell (kds)

suppleanter i trafikutskottet
Yngve Wernersson (s)

Wiggo Komstedt (m)
Lennart Fremling (fp)
Anders Svärd (c)
Jan Erik Ågren (kds)

suppleanter i jordbruksutskottet
Göte Jonsson (m)
Holger Gustafsson (kds)

suppleanter i näringsutskottet
Håkan Strömberg (s)
Hans Stenberg (s)
Bertil Danielsson (m)
andre vice talman Christer Eirefelt (fp)
Karin Starrin (c)
Carl-Olov Persson (kds)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet
Karl Hagström (s)
Hans Karlsson (s)
Ulf Melin (m)
Stina Eliasson (c)

suppleant i bostadsutskottet
Rune Thorén (c)

EFTA-delegationen
Bengt Dalström (nyd)
Gudrun Schyman (v)

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 10 oktober

1991/92:9 av *Gudrun Schyman* (v) till utrikesministern om svensk vapenexport:

Uppskattningsvis mellan 12 och 18 miljoner människor på jorden är på flykt utanför sina hemländer. Mer än 90 % av dem har flytt från fattiga länder i tredje världen och har också fått asyl i sådana länder.

Det övervägande antalet av världens flyktingar är från jordens fattigaste länder. Orsaken till flykten är vanligen, direkt eller indirekt, väpnade konflikter av olika slag.

De vapen som alla dessa strider utkämpas med, och som alla dessa övergrepp begås med, är – med undantag av några få procent – *inte* tillverkade i

den fattiga tredje världen. De produceras till övervägande delen i Västeuropa, Österuropa och USA.

Det finns inte något reellt hopp om att världens flyktingproblem skall kunna lösas så länge amerikansk och europeisk vapenexport har nuvarande inriktning och omfång.

För att citera Peter Nobel, Sveriges förste diskrimineringsombudsman och sedan den 1 juli 1991 generalsekreterare för Röda korset: "Det kommer att falla en tung historisk dom över en världsdel och dess folk, som berikar sig på att genom export av dödliga produkter köpa råvaror billigt från länder vars innevånare man stänger gränsen för, när de flyr den död deras regeringar satt sig i skuld för att köpa. Utvecklingen går bakåt, skuldbördan ökar. Det internationella näringslivet kommer att fortsätta att riskera sina anställda och sina marknader så länge man inte förstår att vapenexportören är en parasit och en lus i pälsen, som måste kammas bort om man skall kunna hoppas på någon förbättring.

Om vapenexporten till jordens fattiga länder upphör skulle såväl flykting-, betalnings-, miljö- och utvecklingsproblem reduceras till något som kan hanteras. Till dess blir det bara cynism och hyckleri!"

Sverige tillverkar vapen och säljer vapen på export. De nu gällande exportreglerna har möjliggjort att svenska vapen hamnat i fattiga länder och genom ett allt flitigare användande av samarbetsavtal blir det allt svårare att kontrollera var vapnen slutligen hamnar. En djupare integrering med EG-marknaden kommer att kräva en anpassning av reglerna till vad en majoritet av EGs medlemsländer anser. Sverige bidrar alltså till militariseringen av den fattiga världen.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor:

1. Delar utrikesministern uppfattningen att världens flyktingproblem till stor del är en konsekvens av de rika ländernas vapenexport?
2. Delar utrikesministern uppfattningen att Sverige genom sin vapenexport bidrar till militariseringen av tredje världen?
3. Om svaret på frågorna 1 och 2 är ja, vad vill utrikesministern göra för att förhindra den utveckling som pågår?

1991/92:10 av *Gudrun Schyman* (v) till justitieministern om kriminalvården:

"BROTTSLINGEN SKA SITTA INNE – DU SKA VÅGA VARA UTE" var en slogan som användes flitigt i valrörelsen av moderata samlingspartiet. Samma parti hade också en valfilm som visade en kvinna som jagades genom landskapet av en flämtande man. En text meddelade: "Nu släpps fångarna efter halva tiden. Vi ska hålla dem kvar hela."

Argumentationen bygger på två antaganden; dels att gatuvåld mot tidigare icke kända, icke provocerande personer är den största brottsligheten, och dels att man råder bot på detta genom att sätta så många som möjligt, så länge som möjligt, i fängelset.

Bägge antagandena är felaktiga. Av alla anmälda brott svarar våldsbrotten för 3 %. De allra flesta sker inomhus, hemma, av man mot kvinna och/eller barn, mot personer han känner väl. Våld utanför hemmet riktas till övervä-

gande delen mot medlemmar i den egna gruppen, mot andra slagskämpar, andra män.

När antalet inlåsta människor ökar så minskar inte brottsligheten. År 1989 låstes fler människor in än någonsin förr i svensk historia. 18 000 dömdes till fängelse. År 1990 sjönk det något, till 16 000. Ändå ökar brottsligheten stadigt. Antalet anmälda brott är uppe i 1,2 miljoner.

Ulla Bondesson, professor i kriminologi i Köpenhamn, säger så här: "Frihetsstraffen varken avskräcker eller behandlar fångarna, utan gör dem i stället till förhärdade brottslingar eller socialt odugliga individer och bidrar till att skapa fler brott." Straffsystemet bidrar alltså till att skapa fler brott. Fängelset är i sig brottsgenererande och skapar större problem än vad det är till skydd för samhället.

Ulla Bondesson är inte ensam om sin uppfattning. I själva verket är experterna överens om fängelsets negativa konsekvenser, att systemet motverkar sitt eget syfte, och forskarna varnar för ökad användning. Fängelset varken avhåller fångar från återfall eller avhåller oss, ännu inte dömda, från brott.

Ibland försvaras förslag om längre strafftider och inhuman behandling, generell indragning av permissioner m.m., med att det är viktigt att ge "rätta signaler". Men hur höga får kostnaderna vara för ett "signalsystem"? Kostnaden per år för en enda fånge på sluten riksanstalt är 730 000 kr. Hela kriminalvården kostar 3 miljarder om året. Detta skulle kunna vara försvarsbart om det gav resultat, om fångarna blev samhällsnyttiga och laglydiga medborgare när de väl kom ut. Men så är det inte. Kriminalvårdsstyrelsens egen statistik visar att mer än 80 % av dem som dömts till mer än två år återfaller i brott.

Genomförs regeringens förslag om frigivning först efter två tredjedelar av strafftiden krävs 600 nya platser på de i dag överfulla fängelserna. Varje ny plats kostar 2 milj. kr., enligt kriminalvårdsstyrelsens egna uppgifter. Några månaders straffskärpning har varken individual- eller allmänpreventiv effekt. Däremot blir det dyrt. 600 nya platser kommer att kosta 1,2 miljarder kronor.

"Brottsligheten måste bekämpas med kraft" står det i regeringsdeklarationen. Det bästa sättet att göra detta är förmodligen genom en reformering av våra fängelser. I dag bidrar de till den ökande brottsligheten genom kåkmärkning, infantilisering, kriminalisering, institutionalisering och tvångspassivisering.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor:

1. Hur motiverar justitieministern förslaget om att avskaffa halvtidsfrigivningen?
2. Hur motiverar justitieministern införandet av möjlighet till frigivning efter två tredjedelar av strafftiden?
3. Finns det någon forskning eller beprövad erfarenhet som visar att den föreslagna förlängningen av strafftiden ger minskad brottslighet som följd?
4. Anser justitieministern att det bästa sättet som kriminalvården kan använda 1,2 miljarder är att förlänga strafftiden?

1991/92:11 av *Hans Göran Franck* (s) till justitieministern om den kriminalpolitiska inriktningen:

Det finns risk för att den kriminalpolitik som redovisas i regeringsdeklarationen leder till ökat antal fängelsedomar och intagna på våra kriminalvårdsanstalter, vilket under senare år varit mycket högt.

Straffrättens betydelse för brottsutvecklingen överbetonas inte sällan. Långt viktigare är familje- och skolpolitik, arbetsmarknads- och socialpolitik, rättsväsendets utformning och funktion, den ekonomiska strukturen och människosynen i samhället. Över huvud taget gäller att insatserna för ett solidariskt samhälle med större rättvisa i fråga om ekonomiska förhållanden, bostäder, utbildning, miljö och kultur är vida mer ägnat att förebygga risker för social missanpassning och kriminalitet.

Straffen i dagens Sverige är inte särskilt milda, om man jämför med åtskilliga andra demokratiska länder. Inte heller är fångantalet i förhållande till folkmängden speciellt lågt. Det är lägre i ett flertal andra västeuropeiska länder.

Halvtidsfrigivningen från fängelsestraff är ingen unik svensk företeelse. Den finns i bl.a. Frankrike, Tyskland och Österrike. I t.ex. Belgien, Japan, Holland, Skottland och England kan man bli utsläppt redan då man avtjänat en tredjedel av straffet.

Enligt regeringsdeklarationen skall reglerna om villkorlig frigivning ändras. Det skall endast finnas *möjlighet* till frigivning efter två tredjedelar av strafftiden.

Det behövs en avsevärd sänkning av straffskalorna för en rad olika brott om inte antalet fångar skall öka betydligt. Detta är angeläget om man menar allvar med att fängelse är en dålig påföljdsform.

I regeringsdeklarationen sägs att alternativa påföljder såsom samhällstjänst och kontraktsvård skall utvecklas ytterligare. Sådana reformer är välkomna men torde inte påverka fångantalet i någon större omfattning.

Påföljdsutredningen med lagman Johan Leche i spetsen har nyligen lagt fram ett konstruktivt och intresseväckande förslag. I utredningen, som remissbehandlas, föreslås en ny typ av frigivningspermission för att underlätta den i princip beslutade övergången till obligatorisk tvåtredjedelsfrigivning.

Frigivningspermission föreslås bli obligatorisk och gälla för alla som avtjänar fängelsestraff på fyra månader eller mer.

Efter den villkorliga frigivningen skall vidare enligt förslaget den frigivnes behov av stöd och hjälp tillgodoses inom ramen för socialtjänsten på samma sätt som för övriga medborgare i samhället. Frivårdens övervakning för villkorligt frigivna föreslås därför bli avskaffad.

En reform med obligatorisk villkorlig frigivning efter tvåtredjedelar av strafftiden skulle medföra ett ökat behov av 665 årsfängelseplatser. Genomförs påföljdsutredningens förslag reduceras detta platsbehov med 450 årsfängelseplatser.

Slopandet av övervakning av villkorligt frigivna skulle medföra att arbetskraft kan frigöras från frivården, men den behövs för en bra och effektiv hantering av föreslagna frigivningspermissioner.

Påföljdsutredningens förslag löser dock inte problemen med en behövlig minskning eller ens den beräknade ökningen av det redan alltför stora fångantalet. Men ett genomförande av förslaget skulle – särskilt under ett övergångsskede – utgöra ett viktigt komplement till förslag av fängelsestraffkommittén.

Antalet fängelsedomar uppgick 1990 till ca 16 000. Kostnaderna för en fängelseplats beräknades budgetåret 1989/90 till i genomsnitt nära 1 200 kr. per dag.

Det gäller att genomföra de nya frigivningsreglerna och andra förändringar på så sätt att de både tillgodoser kraven på en väsentlig minskning av antalet fångar och ett rimligt hänsynstagande till samhällsskyddet.

Målet för kriminalpolitiken skall självfallet vara att begränsa brottsligheten. Det är en svår uppgift. Det fordras nya djärva grepp och massiva insatser för att det skall finnas en rimlig chans att nå resultat.

Förutvarande justitieminister Sven Romanus angav redan 1979 i den borgerliga regeringens direktiv till den statliga fängelsestraffkommittén följande:

"En omfattande kriminologisk forskning har ägt rum såväl i vårt land som i utlandet och i ett avseende pekar alla kända svenska och utländska undersökningar i samma riktning. En ökad användning av frihetsstraff är generellt sett inget verksamt medel när det gäller att bekämpa en stigande kriminalitet, utan kan snarast befaras leda till motsatt resultat."

Jag vill ställa följande frågor till justitieminister Gun Hellsvik:

1. Vilken är justitieministerns principiella syn på fängelsestraff? Delar hon den uppfattning som kom till uttryck i direktiven till fängelsestraffkommittén?
2. Avser regeringen att föreslå straffskärpningar som leder till fler fängelsedomar och ökat antal fångar?
3. Har justitieministern en positiv eller negativ grundinställning till påföljdsutredningens förslag?
4. Vilka konsekvenser beräknas regeringens förslag om möjlighet till villkorlig frigivning få på behovet av fångvårdsplatser och hur vill regeringen lösa uppkomna problem inom kriminalvården?
5. Räknar regeringen med att dess inriktning av kriminalvårdspolitiken leder till kostnadsökningar och i så fall på vilken nivå?

1991/92:12 av *Hans Göran Franck* (s) till bostadsministern om hyrespolitiken:

I regeringsförklaringen anges att förslag kommer att läggas fram om att stärka den enskilda hyresgästens ställning.

Inom kort kommer hyreslagkommittén att överlämna sitt förslag till regeringen. Där kommer att finnas ett bra underlag för att stärka hyresgästernas ställning. Av betydelse för att stärka hyresgästernas ställning är bl.a. att hyresgästernas besittningsskydd förbättras, att de föråldrade bestämmelserna om vräkning reformeras och att bytesrätten av lägenheter utökas.

Vi har ett förhållandevis starkt direkt besittningsskydd för bostadshyresgäster. Men risken är att det försvagas ju mer marknadsanpassade hyrorna

blir. En rad näringsorganisationer, bl.a. Sveriges Fastighetsägarförbund, har krävt friare hyressättning och mer marknadsmässiga hyresvillkor i bostäder.

Vi har fortfarande många bristorter på bostäder i landet. Antalet kommuner som uppger sig ha brist uppgår till ca 150. Balans mellan tillgång och efterfrågan finns bara i ca 100 kommuner och det är i de mindre på landsbygden. Överskott på bostäder finns bara i drygt 20 kommuner. De flesta med mindre än 20 000 innevånare.

Men dessa siffror varierar. Under rådande lågkonjunktur minskar efterfrågan av bostäder. Det betyder att den förbättrade balansen mer beror på svag ekonomi hos den enskilde än på det verkliga behovet. Därtill kommer att det höga kostnadsläget i byggbranschen lett till mycket högre bostadskostnader.

För att bostadsmarknaden skall fungera väl och besittningsskyddet skall vara starkt behövs en lägenhetsreserv. Denna fordras också för att fluktuationerna på bostadsmarknaden bättre skall kunna bemästras.

Det behövs nu och framdeles att vi av sociala skäl slår vakt om bruksvärdessystemet. Det finns också ett behov av att förstärka och förbättra det. Den nyligen av förra regeringen hos statens institut för byggnadsforskning begärda utvärderingen av hyreslagstiftningens bruksvärdesregler bör kunna framlägga underlag för förbättringar av lagstiftningen.

Men varaktig och stabil balans kan av allt att döma inte uppnås på hyresmarknaden. Ett starkt besittningsskydd är därför mycket viktigt för att hyresgästerna – särskilt de med lägre inkomster – skall känna trygghet i boendet.

Även när det gäller urhyrning på kortare tid behöver besittningsskyddet förbättras. Fastighetsägarna har i vissa fall goda möjligheter enligt nuvarande hyreslag att genomdriva ett avstående från besittningsskyddet till en bostadslägenhet med hyrestid upp till nio månader.

Antalet vräkningar uppgår nu till omkring 5 000 per år i hela landet. Det är nödvändigt att reformera hyreslagen så att antalet vräkningar minskar kraftigt. En viktig orsak till det stora antalet vräkningar är bristande förmåga att betala hyra inom föreskriven tid.

Bestämmelserna om förverkande av hyresrätt till en bostadslägenhet på grund av bristande hyresbetalning är alltför stränga mot bostadshyresgäster och bör därför ändras. Reglerna är ålderdomliga och innebär att hyresgäst på alltför kort tid kan avhysas. De står också i bjärt kontrast till moderna regler inom konsumentlagstiftningen, som är väsentligt mer generösa mot konsumenten.

Ett annat skäl till det ökande antalet avhysningar är störningar i boendet. Det gäller förvisso att förbättra skyddet mot störningar. Men det är ur social synpunkt viktigt att lösa problemen på annat sätt än genom avhysning.

Inte bara bostadshyresgästernas ställning behöver stärkas. Ett stort antal lokalhyresgäster har också en alltför svag ställning på hyresmarknaden. Marknadshyressättning och andra förhållanden på lokalhyresmarknaden har i betydande utsträckning lett till en alltför hög hyresnivå. En närmare undersökning av hur lagbestämmelserna verkar på lokalhyresmarknaden är behövlig.

I anledning av det anförda får jag ställa följande frågor till statsrådet Birgit Friggebo.

1. Vilken närmare inriktning kommer hyrespolitiken att få för att stärka bostads- och lokalhyresgästernas ställning?
2. Hur ställer sig regeringen till kraven på friare hyressättning och mer marknadsmässiga hyresvillkor i bostäder?
3. Avser regeringen att göra någon utvärdering av lokalhyrorna?

21 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 10 oktober

1991/92:19 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till justitieministern om reglerna för svenskt medborgarskap:

Nyligen dömdes av Sollentuna tingsrätt sju personer som smugglat in och börjat sälja 60 kilo cannabis i Sverige. Sammanlagt lyder straffen för de sju på 22 års fängelse. De kommer alla från Libanon, men två av dem har under de senaste sex månaderna blivit svenska medborgare. En av dem fick sitt svenska medborgarskap medan han satt i häkte.

Ingen dömdes till utvisning trots det ytterst grova brottet!

Är justitieministern beredd att se över reglerna för erhållande av svenskt medborgarskap?

1991/92:20 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till justitieministern om utvisning på grund av brott:

Nyligen dömdes av Sollentuna tingsrätt sju personer som smugglat in och börjat sälja 60 kilo cannabis i Sverige. Sammanlagt lyder straffen för de sju på 22 års fängelse. De kommer alla från Libanon, men två av dem har under de senaste sex månaderna blivit svenska medborgare. En av dem fick sitt svenska medborgarskap medan han satt i häkte.

Ingen dömdes till utvisning trots det ytterst grova brottet!

Är justitieministern beredd att se över reglerna avseende utvisning av utlänningar, från Sverige, som begått grova brott?

1991/92:21 av *Hugo Hegeland* (m) till statsrådet Bo Lundgren om sambeskattningen av makars förmögenhet:

När avser regeringen att föreslå riksdagen att avskaffa sambeskattningen av makars förmögenhet?

1991/92:22 av *Göran Magnusson* (s) till statsministern om folkrörelsernas roll i samhället:

I regeringsförklaringen finns följande formulering beträffande folkrörelser:

"De frivilliga och ideella villiga organisationernas insatser roll inom bl a. folkrörelser som idrottsrörelsen, kyrkorna och de fria samfunden spelar en ovärderlig roll i ett gott samhälle."

Är innebörden i den citerade meningen att det frivilliga och ideella arbetet i andra, ej nämnda folkrörelser, är mindre värdefullt i ett gott samhälle? Jag tänker på verksamheten i bl.a. nykterhetsrörelsen, miljörörelsen, de partipolitiska ungdomsförbunden samt barn- och ungdomsorganisationer med olika idéinriktning.

1991/92:23 av *Mats Hellström* (s) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om medlemskapsförhandlingarna med EG:

Tisdagen den 8 oktober uttalade sig EG-ministern om tidtabellen för Sveriges förhandlingar om medlemskap i EG från ett nordiskt perspektiv. EG-ministern konstaterade i Magasinet i TV 2 att Sverige bör sträva efter en förhandling när en möjlighet öppnas från EGs sida, oavsett om Norge eller Finland då deltar. Några förutsättningar för gemensamma nordiska förhandlingar ansåg EG-ministern inte finnas. Det vore en fördel om de nordiska länderna förhandlade parallellt, men detta var helt beroende av hur Norge och Finland agerade.

Statsministern däremot sade i Helsingfors att han väntar en fördröjning av ett EG-medlemskap för Sverige om flera nordiska länder söker medlemskap. En sådan fördröjning vore värd att ta, för den fördel det innebar att en hel region kommer med i Gemenskapen.

Mot denna bakgrund ställer jag följande fråga till statsrådet Dinkelspiel:

Vilken är den svenska regeringens ambition i fråga om tidtabellen för svenska medlemskapsförhandlingar med EG, gäller det av statsministern eller det av EG-ministern gjorda uttalandet?

1991/92:24 av *Hans Göran Franck* (s) till bostadsministern om rätten till asyl:

De flesta asylsökande får numera avslag på sina asylansökningar, inte sällan efter lång väntan. Avslagen är ungefär dubbelt så många som före Luciabeslutet den 13 december 1989. Det var ett tillfälligt beslut av regeringen, som fattades utan riksdagens hörande. Beslutet, som inneburit betydande inskränkningar i asylrätten, måste upphävas. Det finns goda möjligheter nu. Flyktingströmmen till Sverige har under senare tid minskat väsentligt.

I anledning härav får jag fråga statsrådet Birgit Friggebo:

Avser regeringen att upphäva beslutet av den 13 december 1989 om restriktioner i asylrätten och om så är fallet när kommer det att ske?

1991/92:25 av *Jan Jennehag* (v) till försvarsministern om kuststationen i Sundsvall:

Kustbevakningens centrala ledning har beslutat om organisationsföränd-

ringar, som bl.a. innebär att Sundsvall blir utan stationär kustbevakningsenhet.

Sundsvall har en av de största hamnarna i region Nord. Kustbevakningens arbete koncentreras med nödvändighet till områden där hamnverksamhet, fartygsintensitet och risker är störst.

Planerar försvarsministern åtgärder för att bibehålla kuststationen i Sundsvall?

1991/92:26 av *Bengt Hurtig* (v) till miljöministern om Öresundsbron:

Centerpartiet anger i sin motion om Öresundsbron från april 1991 att en bilbro över Öresund ej skall byggas framför allt av en rad miljöskäl. Centerpartiet skriver i sin motion bl.a.: "De enorma trafikanläggningar som man skulle tvingas bygga skulle utgöra ett enormt ingrepp i miljön. En bro leder också till ökad bilism och därmed ytterligare negativa miljöeffekter." samt "– – – byggandet av en Öresundsbro skulle innebära ett allvarligt hot för hela Östersjöregionens miljö."

Centerpartiet medverkar nu i en regering som menar att det är oklart om miljöproblemen som orsakas av bron är tillräckligt allvarliga för att stoppa den.

Regeringen ämnar följaktligen utreda om brons miljöpåverkan är försumbar, vilket regeringspartiet centern inte ansett åtminstone fram till april 1991.

Jag vill därför ställa följande fråga till miljöministern:

Har nya fakta framkommit som visar att en Öresundsbros miljöpåverkan eventuellt är försumbar och att bron därmed kan byggas?

den 11 oktober

1991/92:27 av *Erling Bager* (fp) till försvarsministern om kustbevakningsflyget vid Säve:

Kustbevakningen har den 10 augusti 1991 beslutat om en ny organisation för kustbevakningen. Beslutet innebär bl.a. att flygkustposteringen vid Säve flygfält i Göteborg skall flyttas från Västsverige under perioden 1992 – 1993. Detta är ett djupt olyckligt beslut för Västsverige.

Flygkustposteringen i Säve utgör en viktig och väl integrerad del i den samlade regionala övervaknings- och räddningstjänsten i Västsverige. Kustbevakningen svarar för den civila övervakningen till sjöss, medverkar i sjöräddningen och har ansvaret för oljekemikaliebekämpningen.

Det måste bedömas som ytterst angeläget att den nuvarande organisationen för övervakning och räddningstjänsten i havs- och sjöområdena i Göteborgsregionen inte försvagas. Riskerna i detta område för olyckor, där såväl människoliv som stora miljömässiga och materiella värden står på spel, får inte underskattas. Det är därför oacceptabelt att denna del av kustbevakningens resurser dras ifrån Västsverige och koncentreras till enbart andra delar av landet.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga statsrådet:

Avser regeringen ompröva beslutet om nedläggning av kustbevakningsflyget vid Säve i Göteborg?

1991/92:28 av *Annika Åhnberg* (v) till jordbruksministern om användning av vissa tillväxthormoner inom EG:

I USA tillverkar sedan länge flera företag, bl.a. Monsanto, med hjälp av genteknik BST – ett tillväxthormon. Det används för att stimulera mjölkproduktionen hos kor. Misstroendet hos amerikanska konsumenter och även producenter är stort. Preparatets effekter på mjölken och på djuren är otillräckligt kända.

Ändå försöker man nu få BST godkänt i EG. Där råder moratorium för användandet, men ställningstagandet skall nu omprövas. I Sverige tillåts inte tillväxthormoner över huvud taget.

Integrationen med EG kan leda till att vi trots detta även i Sverige får in BST eller produkter framtagna med användande av detta hormon. Den nya regeringens undfallande attityd till EG förstärker denna oro.

Jag vill därför fråga:

Avser regeringen vidta åtgärder för att påverka EG till ett fortsatt förbud för detta gentekniskt framställda tillväxthormon?

1991/92:29 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Bo Könberg om oseriös medicinsk verksamhet, s.k. hälsofirmor:

Till Rättviks vårdcentral har under den senaste tiden kommit patienter som behandlats av oseriösa hälsofirmor. Patienterna, som sökt för allmänna diffusa symptom, har fått blodet analyserat och fått reda på att de lider av allvarliga vitamin- och mineralbrister som skulle leda till dödshotande tillstånd. I ett fall har det rört sig om ett minderårigt barn som fått uppgifter om att hennes njurar skulle sluta fungera om fem år. I ett annat fall har mamman till ett spädbarn fått liknande besked.

Patienterna uppmanas av firmorna att under lång tid inta ett vitamin- och mineralpreparat som kostar tusentals kronor för att på så sätt undvika en för tidig död.

Eftersom ovanstående bara är några exempel på oseriös verksamhet under beteckningen hälsofirma och/eller hälsohem är min fråga:

Kommer socialministern att vidta några åtgärder för att sätta stopp för denna typ av oseriös verksamhet?

1991/92:30 av *Chris Heister* (m) till finansministern om skatteutjämningsavgiften:

Ett nytt skatteutjämningssystem för kommunerna skall enligt regeringsförklaringen träda i kraft 1993. I samband därmed skall den särskilda skatteutjämningsavgiften avskaffas.

Den särskilda skatteutjämningsavgiften är progressiv, vilket innebär att en

kommun t.o.m. kan tvingas betala mer i avgift än vad kommunalskatten ger i intäkter i vissa intervall.

Jag vill mot den bakgrunden fråga finansministern när regeringen är beredd att ändra reglerna om den särskilda skatteutjämningsavgiften för 1992 så att åtminstone denna s.k. Pomperipossa-effekt försvinner.

1991/92:31 av *Karin Falkmer* (m) till statsrådet Bo Lundgren om skattskyldigheten för biodling:

Från den 1 januari 1991 är hobbybiodling skattepliktig fr.o.m. första bikupan. I princip är alla inkomster skattepliktiga och alla utgifter avdragsgilla. Tidigare undantogs hobbybiodling med upp till 15 bikupor från redovisnings- och skattskyldighet.

Det är orimligt att alla hobbybiodlare skall behöva utsättas för krav på kontroll, uppgiftslämnande och beskattning för en fritidssyssla som i de flesta fall inte ger något överskott.

När är biträdande finansministern beredd att avskaffa skattskyldigheten för sådan biodling som ej är näringsverksamhet?

den 14 oktober

1991/92:32 av *Eva Johansson* (s) till bostadsministern om hyresnivåerna för nyproducerade bostäder:

Jag vill fråga bostadsministern om hon tänker vidta några omedelbara åtgärder för att förhindra att hyresnivåerna i nyproducerade bostäder stiger kraftigt, och i så fall vilka?

1991/92:33 av *Widar Andersson* (s) till statsrådet Beatrice Ask om skolans ansvar för elevers hyfs och uppträdande:

Regeringen vill i sin regeringsförklaring starkt betona skolans uppgift som kunskapsgivare. Enligt min mening går kunskap och *hyfs* hand i hand. Mobbning, vandalism, översitteri, skolk är företeelser som starkt försvårar kunskapsinhämtningen. Min fråga till statsrådet lyder:

Är det statsrådets avsikt att skolan framöver skall ta ett mindre ansvar för elevernas hyfs och uppträdande?

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 14.08 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30, då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl 14.30.

22 § Svar på fråga 1991/92:3 om statschefen som företrädare för hela nationen

Anf. 2 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Johan Lönnroth har frågat mig vad jag ämnar göra för att kungens anföranden skall följa regeringsformens anda.

Jag ämnar inte göra någonting.

Anf. 3 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Det var kanske inte ett helt oväntat svar för mig, men jag skall ändå dra en liten historisk parallell.

Efter det berömda borggårdstalet 1914 var det debatt i andra kammaren. Den hade föregåtts av att Karl Staaff hade försökt få läsa talet, påverka det och få kungen att stryka vissa passusar. Han hade inte fått dessa ändringar till stånd. Karl Staaff sade då så här: "Regeringen bör ha tillfälle att göra sina erinringar mot tillämnade politiska yttringar av monarken till förekommande, om möjligt, av att dessa kunna komma att stå i strid med regeringens uppfattning." Han tyckte helt enkelt att det var rimligt att någon företrädare för regeringen läste kungens tal.

Jag är säker på att Carl Bildt, som jag förmodar är en sensibel människa, lika väl som Bert Karlsson, Hagge Geigert och SIDA-chefen uppfattade de politiska vinklingarna i kungens tal. Carl Bildt vill kanske inte diskutera den här frågan nu. Han tycker kanske att det är pinsamt, och det kan jag i och för sig ha en viss förståelse för. Carl Bildt har ju varit litet vacklande i frågan om han egentligen är konservativ eller liberal. Liberalerna har ju varit mycket tydliga på den här punkten. Kungen skall inte uttala sig i politiska frågor. Vad anser Carl Bildt nu?

Anf. 4 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag anser inte att det ingår i statsministerns uppgifter att ha synpunkter åt det ena eller det andra hållet på innehållet i statschefens anföranden.

Sedan vill jag personligen gärna säga, om det tillåts en statsminister att ha personliga åsikter, att jag har en mycket hög uppskattning av den insats som kungen gör som statschef för vårt land.

Anf. 5 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Så statsministern har ingen kommentar till formuleringen där kungen ställde grannar mot främlingar? Statsministern har ingen uppfattning om att detta var en olämplig sammanställning?

Dessutom gäller detta principfrågan: Bör det inte, med hänvisning till det som står i regeringsformen, vara rimligt att åtminstone talmannen eller statsministern läser kungens tal vid ett tillfälle som riksdagens högtidliga öppnande?

Anf. 6 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag kan bara upprepa för Johan Lönnroth att jag inte ser det som statsministerns uppgift att ha synpunkter i den ena eller den andra

riktningen på innehållet i konungens tal. Jag har, som sagt, personligen en mycket hög uppskattning av de insatser som kungen gör som främste företrädare för Sverige utom och inom vårt land.

Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jag hoppas att det inte uppfattas som en oförskämdhet, men jag uppfattar att statsministern i denna fråga uppvisar en viss politisk feghet.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1991/92:2 om flykting- och immigrationspolitiken i Sverige

Anf. 8 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Sten Söderberg har frågat mig hur stor den s.k. anhöriginvandringen som inte hör till den asylbeviljades kärnfamilj är.

Jag har fått uppgift om att den ifrågavarande anhöriginvandringen är 2 000–3 000 personer årligen.

Anf. 9 STEN SÖDERBERG (nyd):

Herr talman! Tack så mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på frågorna 1991/92:6 och 24 om asylrätten

Anf. 10 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig när regeringen kommer att besluta om upphävande av de inskränkningar av asylrätten, som härrör sig från den dåvarande regeringens beslut från den 13 december 1989 i två praxisstyrande enskilda asylärenden.

Hans Göran Franck har frågat mig samma sak.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

En bärande tanke i den nya regeringens invandrar- och flyktingpolitik är att den skall föras i en anda av internationalism och humanitet. I regeringsförklaringen slås också fast att Sverige även i fortsättningen kommer att ha en reglerad invandring. Men flyktingpolitiken förändras.

I enlighet med regeringsförklaringen kommer en ny praxis vad gäller behandling av ansökningar om asyl att etableras successivt efter genomgång land för land och efter samråd med de nordiska länderna och med EGs medlemsstater. Därmed sker också en återgång till prövning enligt normala regler. Tidpunkten för detta är jag dock i dag inte beredd att närmare ange.

Anf. 11 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Fru statsråd! Jag vill tacka för svaret på min fråga. Jag har väntat på det här svaret med stort intresse, eftersom regeringsdeklarationen

angav hur rättssäkerheten i flyktingpolitiken skulle stärkas och hur invandrar- och flyktingpolitiken skulle föras i en anda av internationalism och humanitet. Jag tycker att det är mycket bra. Det är också positivt att man i regeringsförklaringen gör den här bodelningen mellan biståndspengar och pengar för flyktingmottagande. Jag vill nu lyckönska vår nya invandrarminister till chansen att få riva upp det olyckliga beslutet av den 13 december 1989.

Då stod ju Birgit Friggebo, vår nuvarande minister, själv tillsammans med Bo Hammar från vänsterpartiet och Hans Leghammar från miljöpartiet för en reservation där man talade om att det fanns stark anledning att rikta kritik mot de s.k. decemberbesluten och att påtala det olagliga i besluten. Detta gjorde man i den här reservationen. Jag undrar nu om det som ministern talar om i sitt svar och i regeringsdeklarationen om att återgå till en prövning av normala regler är att upphäva 13-decemberbeslutet.

Anf. 12 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret och gratulerar Birgit Friggebo till att ha blivit invandrarminister. Jag hoppas att det skall bli ett gott samarbete i en anda av en generös flykting- och invandrarpolitik.

Det svar som Birgit Friggebo har gett är inte kristallklart. Det beslut som fattades den 13 december av regeringen har fattats utan att riksdagen har hörts i saken. Regeringen har möjlighet att upphäva det här beslutet. Det är den klara och raka frågan det rör sig om. Sedan gäller det om Birgit Friggebo kan ange tidpunkten för detta.

Nu lämnas ett svar som kan ge anledning till misstolkningar och missförstånd. Det är därför bra om statsrådet ytterligare utvecklar svaret så att inte sådana missförstånd uppstår.

Jag menar att beslutet av den 13 december 1989 var ett olyckligt beslut både ur rättslig och saklig synpunkt. Vi har inte haft några lagmotiv för hur det skall tolkas, och det har inneburit en drastisk minskning av tillstånden. Nu har det skett ändringar, och det finns därför goda förutsättningar för att få en återgång till de tidigare reglerna.

Anf. 13 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Tanken är alltså att vi skall återgå till prövning enligt normala regler. Den tidigare regeringen har däremot inte fattat något beslut i den meningen att det finns någon förordning eller annat att upphäva. Det skedde via praxissättande i två enskilda ärenden. Därför finns det inget beslut att upphäva.

Den nya regeringens bedömning är att de särskilda skäl som regeringen hänvisade till inte föreligger. Därmed kommer de särskilda skälen inte att ligga till grund för prövning i enskilda fall. Därmed blir det en normalisering av beslutsfattandet.

Anf. 14 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tycker att det här beskedet från statsrådet var tydligare. Det är riktigt att 13-decemberbeslutet fattades i anslutning till konkreta fall, och det fanns också i det sammanhanget en förklaring. Det är den förkla-

ringen som sedan har blivit vägledande. Jag uppfattar nu Birgit Friggebo så, att detta ställningstagande som gjordes den 13 december kommer i praxis att förändras så att det inte skall vara det särskilt starka skyddsbehovet som skall gälla, utan den regel som finns i lagen. Om det är rätt uppfattat är det en framgång för den opinion som har ansett att beslutet den 13 december 1989 gick alldeles för långt.

Anf. 15 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag tycker, som sagt, att de uttalanden som regeringen har gjort har varit positiva och i rätt riktning. Men jag tycker ändå att Birgit Friggebo svävar litet på målet när det gäller tidpunkten för upphävandet och att ett upphävande inte skulle vara möjligt. Jag skulle vilja se ett klart ställningstagande från regeringen och att man mycket klart uttalar en tidpunkt när besluten upphör att gälla.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1991/92:7 om förvar av barn i utlämningsärenden

Anf. 16 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig om regeringen kommer att föreslå att förbud införs mot förvarstagande av barn.

I sin fråga tar Eva Zetterberg upp att antalet barn i förvar ökat mycket starkt sedan ändrade regler trädde i kraft den 1 juli 1990 samt att även förvarstidens längd ökat kraftigt.

Barn tas i förvar i anslutning till att ett avlägsnandebeslut skall verkställas, och det är helt riktigt att antalet barn som tagits i förvar ökat sedan den 1 juli 1990. Rikspolisstyrelsen redovisade i en undersökning i april 1991 att också andelen förvarstagna barn av det totala antalet barn som berörts av ett avlägsnandebeslut ökat efter lagändringarna.

Rikspolisstyrelsens undersökning bygger på en mycket kort tidsperiod och styrelsen uttalade också att undersökningen inte gav några klara tendenser. Rikspolisstyrelsen har i juni fått i uppdrag att göra en fördjupad undersökning avseende barn i förvar. Detta uppdrag skall redovisas till regeringen senast den 15 december i år.

Varje barn som tas i förvar drabbas av en integritetskränkning och riskerar allvarliga men av detta. Resultatet av tillämpningen av de nya reglerna visar att barn tas i förvar i ökande antal och detta kan inte godtas.

Det finns därför anledning att närmare studera sambandet mellan gällande lagstiftning och praxis. Jag avser därefter att återkomma i frågan.

Anf. 17 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Fru statsråd! Jag tackar för svaret även på den här frågan. Jag vill bara bekräfta hur ökningen av barn i förvar har tilltagit. Med den gamla lagen, under första halvåret 1990, togs 181 barn i förvar. Med den nya lagen, under första halvåret 1991, var det över 300 barn som togs i förvar. En del av dessa barn förvarades dessutom i mer än 10 dagar. Det strider mot

barnkonventionen. Det är inhumant och fel på alla vis. Därför är jag inte riktigt nöjd med det svar som jag har fått.

Här talar statsrådet om att det finns anledning att närmare studera sambandet mellan gällande lagstiftning och praxis. Jag vill även här hänvisa till en reservation som fanns i socialförsäkringsutskottet i våras. Där föreslog folkpartiet, centern, miljöpartiet och vänsterpartiet gemensamt förbud mot förvar av barn. Jag undrar därför varför det inte stod någonting i regeringsdeklarationen om detta och varför inte statsrådet klart och tydligt kan uttala att ett förbud mot förvar av barn är att vänta.

Anf. 18 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag vill bekräfta Eva Zetterbergs siffror om ökningen och andelen barn som tas i förvar. Jag har även redovisat i svaret att vi inte kan godta den här situationen. Eva Zetterberg vet också att vi, när vi befunnit oss i opposition tidigare, har kritiserat den nya lagstiftningen. Vi befarade också den här utvecklingen, och den har nu bekräftats. Det finns alltså anledning att ta itu med den här frågan. Jag har, här i kammaren, lovat att återkomma i den här frågan.

Anf. 19 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag ser fram emot förslag till beslut i den här frågan. Jag hoppas att den ton som angavs av folkpartiledaren i partiledardebatten när han citerade en mycket känd dikt av Stig Dagerman: "Jorden kan du icke göra om, stilla din häftiga själ", får bli ledstjärna för flyktingpolitiken framöver. Jag hoppas att även en annan dikt av Stig Dagerman kan bli en ledstjärna.

Fågeln väljer flykten, vi valde den icke.
Flykten valde oss, därför är vi här.
Ni som ej blev valda men ändå frihet äger,
hjälp oss att bära den tunga flykt vi bär.

Anf. 20 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! I min egenskap av kulturminister ber jag att få tacka Eva Zetterberg för detta diktläsande i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1991/92:19 om reglerna för svenskt medborgarskap

Anf. 21 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat justitieministern om hon är beredd att se över reglerna för erhållande av svenskt medborgarskap.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Bakgrunden till frågan är att en tingsrätt dömt sju personer för grovt narkotikabrott. Två av dem har under de senaste sex månaderna beviljats

svenskt medborgarskap. En av dem beviljades svenskt medborgarskap under tiden han satt häktad.

Det inträffade ger inte anledning till en översyn av lagreglerna om villkoren för förvärv av svenskt medborgarskap. En person som är misstänkt eller dömd för ett sådant brott som det här är fråga om skall nämligen *inte* beviljas svenskt medborgarskap. Den aktuella bestämmelsen i lagen om svenskt medborgarskap är otvetydig.

Det är anmärkningsvärt att en person blir svensk medborgare under den tid han är häktad. Jag skall omedelbart kontakta invandrarverket för att höra om åtgärder vidtagits för att förhindra en upprepning.

Anf. 22 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Med tanke på den betoning statsrådet gör om att så här skall man inte förfara, kan jag bara hoppas att hon lyckas i sitt värv att se till att detta inte inträffar framöver. Med detta tackar jag för det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1991/92:20 om utvisning på grund av brott

Anf. 23 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat justitieministern om hon är beredd att se över reglerna avseende utvisning av utlänningar som har begått grova brott. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Bakgrunden till frågan är densamma som i den fråga av Sten Andersson som jag nyss har besvarat. Ingen av de dömda utvisades.

I utlänningslagen finns klara regler om förutsättningarna för att ett beslut om utvisning på grund av brott skall kunna meddelas. I den bedömningen skall domstolen ta hänsyn till det brott som utlänningen har begått, hans levnads- och familjeförhållanden, den tid han har vistats i Sverige samt i vissa fall även faran för att utlänningen kommer att fortsätta sin brottsliga verksamhet här i landet. Ju grövre brott desto starkare är skälen för utvisning. Personer som riskerar dödsstraff eller tortyr skall dock inte utvisas. Reglerna i utlänningslagen i det här avseendet och förarbetena till dessa regler är, såvitt jag har hunnit ta reda på, klart och redigt utformade.

I dagsläget är jag inte beredd att uttala mig om några förändringar av utlänningslagen såvitt gäller utvisning på grund av brott.

Anf. 24 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar även för detta svar. Ju grövre brott desto starkare är skälen för utvisning, säger statsrådet. Här handlar det om sju personer som smugglade in och började sälja 60 kg cannabis. Det innebär 60 000 användartillfällen till ett värde av 6 milj.kr. Det rör sig om människor som bevisligen har åkt tillbaka till sitt hemland och hämtat cannabis, och ändå blir de inte utvisade.

Herr talman! Jag tror att ett agerande av detta slag från svenska domstolars sida innebär att misstron mot invandrare och flyktingar tilltar. Den tilltar när man är så här blöt, om jag får lov att använda ett adekvat uttryck. Detta är ett brott där man definitivt skulle kräva att åtminstone ledarna i ligan döms till utvisning. Jag har svårt att förstå att man här har följt gällande regler. Om så är fallet bör, enligt min och mångas uppfattning, lagstiftningen ändras.

Anf. 25 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Som Sten Andersson i Malmö väl känner till är jag förhindrad, på samma sätt som Sten Andersson, att göra uttalanden om tillämpning av gällande lagar.

Anf. 26 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Så säger alla statsråd. När inte frågorna passar dem, handlar det om enskilda fall. När frågorna passar dem, kan de kommentera det enskilda fallet.

Anf. 27 Bostadsminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Som tidigarevarande ledamot av riksdagens konstitutionsutskott tänker jag inte förledas av den inbjudan som Sten Andersson i Malmö ger mig att göra ett uttalande i ett enskilt fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på frågorna 1991/92:5 och 17 om pappersbruket i Karlsborg, Kalix

Anf. 28 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Monica Öhman har frågat mig om ägaren, staten, är beredd att ta sitt ansvar vad gäller ekonomiska medel för nödvändiga investeringar vid pappersbruket i Karlsborg. Bengt Hurtig har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta för att stödja vidareförädlingen vid Karlsborgs bruk. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Sedan hösten 1990 är AB Statens Skogsindustrier (ASSI) ett majoritetsägt dotterbolag till det statliga förvaltningsaktiebolaget Fortia. Det ankommer därför enligt gällande regler på ledningarna och styrelserna för ASSI och Fortia att besluta om den framtida utvecklingen av pappersbruket i Karlsborg och därmed även över tillgängliga investeringsmedel i företagsgruppen. Jag ser ingen anledning att ingripa i denna beslutsordning som gäller för såväl privat ägda som statligt ägda företag.

Anf. 29 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om jag måste säga att jag är mycket besviken. Som kalixbo kan jag inte låta bli att säga det. Även om vi har satt en styrelse att förvalta ASSI och vi har en styrelse som sköter

om Fortia, kan ägaren inte avsvära sig ansvaret och säga att det är de styrelserna som har ansvaret.

Det är litet märkligt att man från regeringens sida inte är intresserad av att se om det verkligen finns lönsamhet i det s.k. KP 92, som jag vet att ministern har fått ta del av i förra veckan. Även om regeringen inte skall gå in och styra i företagen kan regeringen ändå uttrycka en vilja och tala om för ASSI att företaget bör titta närmare på förslaget och se om det är bärigt. Ett är säkert, om de 315 på pappersbruket som nu är direkt berörda ställs arbetslösa blir det minsann inte billigare för staten, med alla kringeffekter. Därför tycker jag staten som ägare borde vara intresserad av att se om det finns lönsamhet i detta.

Anf. 30 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag får också tacka för svaret och instämma i den besvikelse som Monica Öhman redovisade. Vidareförädlingen av råvaror i Norrland har varit en övergripande strategi under en lång följd av år, under flera decennier, som har motiverat de statliga insatserna i detta område. Vi ser nu att en förändring tydligen är på gång. Det innebär att vi går tillbaka till en större produktion av halvfabrikat som är svåra, för att inte säga omöjliga att sälja på världsmarknaden. Vi går tillbaka till att använda regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska medel för att hålla sysselsättningen i gång i viss mån, i stället för att effektivt satsa på en utbyggnad av vidareförädling. Jag tycker att det är en beklaglig utveckling.

Troligen kommer samhället att drabbas av de redan nu vidtagna åtgärderna med utgifter i storleksordningen en halv miljard. Det skall ställas mot de investeringar som personalorganisationerna har föreslagit på ungefär 400 milj.kr. Stöd den opartiska utredning som personalorganisationerna har begärt och som de gärna ser att en auktoriserad och känd firma kan göra!

Anf. 31 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Enligt aktiebolagslagens regler är det styrelsen och den verkställande ledningen som har ansvaret för skötsel och drift av företaget. Ägarinflytandet skall utövas på resp. bolagsstämma, där ägaren har möjligheter att byta styrelse och ledning om ägaren inte har förtroende för dem. Jag har ingen anledning att misstro ledningen. Den verkar sköta sitt jobb på ett utomordentligt bra sätt. Ledningen får göra de värderingar och ekonomiska avvägningar som är de bästa för ASSI, som tryggar dess sysselsättning och lönsamhet och kan göra ASSI till ett ännu starkare bolag.

Anf. 32 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag skulle vilja utvidga detta något och peka på vad det stod i regeringsförklaringen. Där stod – och jag antar att hela regeringen står bakom det – att hela Sverige skall leva. De senaste dagarna har massmedia varit fyllda av Karlsborgs situation. Det här är ingen lätt match för den kommunen. Man har kunnat se uttalanden av olika personer. Jag måste säga att jag ställer mig frågan: Vilken är regeringens egentliga mening?

När man lyssnar till industriministern är det strikt, hårt. Han säger att det är bolagen som skall sköta detta. Sedan lyssnar man till arbetsmarknadsmi-

nister Börje Hörnlund. Han säger: Jag skall besöka Kalix den 23 oktober. Jag vill ha alla papper på bordet. Jag vill se om det finns några möjligheter att klara detta via regionalpolitiken. Han pratar också om ett tredje skogsblock. Vilken mening har regeringen sammantaget?

Anf. 33 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Aktiebolagslagen skall gälla, säger industriministern. Självfallet måste vi följa de lagar och förordningar som finns i landet. Men vi får heller inte i politiken förfalla till någon sorts aktiebolagslagsdogmatism. Det räcker inte i politiken. Inom Norrland har vi satsat en hel del på stimulans av vidareförädling genom statens industriverk tidigare, som har lett till fördelar för t.ex. sågade trävaror. Vad jag förstår görs också satsningar inom EG till stöd för vidareförädling av skogsråvara.

Anf. 34 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag har inte för avsikt att gå in i resp. bolags styrelse och försöka styra. Jag följer de regler som gäller i aktiebolagslagen. Så länge man har förtroende för styrelse och ledning får de också fortsätta att styra företaget på det sätt som är bäst för företaget och skapar den bästa utvecklingen.

Jag noterar självfallet att vi har en passus i regeringsförklaringen om att hela Sverige skall leva. Men det är inte via industristödspolitik som det skall ske. Det är inte genom att vi skapar nya statliga bolag i varje buske. Jag anser att vi har lika stort ansvar för dem som hotas att friställas via permitteringar i Sandarne utanför Söderhamn, när Stora vill lägga ner ett bruk.

Anf. 35 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag har aldrig krävt att industriministern skall gå in och styra i varje bolag. Vad jag fortfarande efterlyser är ett svar på frågan vilken regeringens vilja är. Jag har ingen anledning att betvivla att det förslag jag talade om är ett projekt som blir lönsamt. Nog måste väl regeringen vara intresserad av det, hellre än att få en kostnad på kanske en halv miljard för arbetsmarknadspolitiken.

Jag var med när sågen lades ner för ett antal år sedan. Då hade vi en annan industriminister. Då sades det till mig, från riksdagens talarstol, att det var en nödvändig åtgärd för att vi skulle kunna satsa på massa och papper. Nu är vi färdiga att lägga ner den första pappersmaskinen. Om ett par tre år måste vi förmodligen lägga ner den andra, om inte investeringar görs. Sedan är det dags för massan. Då är detta samhälle dött. Jag frågar mig: Har man inte från regeringens sida ansvar för det?

Anf. 36 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Såvitt jag förstår har ASSIs styrelse inte sagt att KP 92, löntagarorganisationens utredning, är felaktig eller att projektet inte är lönsamt. Det man har sagt är att man inte har investeringsmedel. Sedan har ASSI också sagt att man avser att MBL-förhandla om avstängning av pappersmaskinen PM 1. Det finns inte några uppenbara motsättningar mellan personalorganisationen och styrelsen när det gäller synen på lönsamheten i

programmet. Då finns anledning också för regeringen att redovisa en mening om det, att det bör utredas ytterligare.

Anf. 37 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Nej, vi kommer inte att gå in i resp. bolag och försöka ta bort ansvaret och överta det på industridepartementet. Det gäller både ASSI och andra statliga företag. Vi tänker föra samma ansvarsfulla ägarpolitik som gäller för vilket annat privat eller statligt företag som helst.

Jag noterar diskussionen om lönsamheten av investeringar i ASSI Karlsborg. Jag är fullständigt övertygad om att ASSI är berett att avyttra den anläggningen om det finns andra intressenter som är beredda att ta fram det riskkapital som erfordras och anser det vara en bra investering i fråga om förhållandet mellan risk och lönsamhet. Problemet är att ASSI uppenbarligen inte anser att detta är en bra investering för ASSI. Det är inte en investering som tryggar lönsamheten, ASSIs överlevnad och fortsatta expansion.

Anf. 38 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Det finns, såvitt jag har sett, i den pressrelease som ASSIs styrelse har släppt ut inget påstående om att programmet inte skulle kunna vara lönsamt. Det är fortfarande en öppen fråga. Det vore rimligt med ett ställningstagande från regeringens sida som går ut på att en opartisk utredning kan visa vilken ståndpunkt som är rimlig när det gäller KP 92.

Anf. 39 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag säger ungefär som Bengt Hurtig. Jag har pressmeddelandet från ASSIs styrelsesammanträde den 10 oktober. Där sägs inte ett ord om att detta inte är lönsamt. Det som sägs är att MBL-förhandlingar skall inledas omedelbart. De skall leda till att pappersmaskinen PM 1 stängs, och detta skall vara gjort till den 13 juni 1992. Det är vad som sägs.

I pressmeddelandet diskuteras också Kilanders konsekvensutredning. Det är en mycket märklig historia, eftersom styrelseledamöterna icke har fått den i form av ett papper. De har bara fått en muntlig föredragning. Även om regeringen inte skall gå in och styra i resp. bolag – det har jag hört så många gånger nu, så det kan jag – kvarstår frågan om det är mer lönsamt för staten att satsa en halv miljard i arbetsmarknadspolitiska medel än att satsa 420 milj.kr. på en investering som är bärig inför framtiden.

Anf. 40 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Vad Monica Öhman föreslår är att staten skall gå in och pröva investeringar i princip i vart enda bolag som har något förslag till permitteringar eller nedläggning. Det är fullständigt orimligt och i strid med gällande lagstiftning. Det ankommer på bolagets styrelse och ledning att fatta de besluten.

Vid varje investering måste en avvägning ske mellan risk och lönsamhet. Så gör ASSI. Jag är helt övertygad om att ASSI är berett att avyttra, om det finns någon annan som ser detta som en så god affär att man vill göra investeringarna i Karlsborg.

Anf. 41 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag skulle vilja ha en viljeyttring från industriministern att han anser det vara en ur nationalekonomisk synpunkt viktig strategi att så långt som möjligt vidareförädla de råvaror som finns i Norrland.

Anf. 42 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag ställde frågan tidigare om ett tredje skogsblock. Där kanske någon annan finns. Men regeringen måste uttrycka en vilja åt det hållet. Det kan inte hjälpas att ni ytterst är ansvariga såsom ägare.

Industriministern säger att ASSI är berett att avyttra om någon annan vill göra investeringen. Eftersom det inte finns några klara ekonomiska kalkyler som strider mot det, tror jag att ASSIs pappersbruk i Karlsborg inte riktigt passar in i de kärnaffärer som ASSI vill driva i dag.

Jag kan bara vädja till ministern att han försöker lösa situationen i den här delen. Hur som helst blir det en kostnad för staten, för att inte prata om det mänskliga lidandet. Det handlar inte bara om Kalix kommun. När det gäller skogsbruket handlar det om hela östra Norrbotten.

Anf. 43 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Regeringen har självfallet ansvar vid varje industrinedläggelse oavsett om det är ett statligt bolag eller ett privat. Jag vill ånyo upprepa exemplet Sandarne utanför Söderhamn. Där finns samma ansvar.

Behovet av vidareförädling är ett företagsekonomiskt avgörande. Det vore ren planhushållning från min ståndpunkt sett att säga att råvaran till varje pris skall vidareförädlas. Det måste grundas på företagsekonomiska överväganden.

När det gäller en eventuell köpare till pappersbruket i Karlsborg är det upp till vem som helst att komma fram, om det finns någon som är beredd att göra denna investering. Det har ännu inte kommit fram någon som är beredd att göra det, vilket jag tycker är ett bra svar när det gäller frågan om lönsamheten i förhållande till risktagandet vid en investering i Karlsborg.

Anf. 44 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Under en lång följd av år har staten bl.a. genom statens industriverk och utvecklingsfonderna försökt stimulera företagen som arbetar med sågade trävaror att fortsätta med vidareförädling. Inte anser väl industriministern att det har varit en felaktig satsning?

Anf. 45 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag har frågat vems linje i regeringen som gäller, men jag har inte fått något svar. Jag kan ändå konstatera att det är den nya formen av regionalpolitik som vi i Kalixbygden nu skall få uppleva. Jag efterlyser fortfarande envist regeringens ansvar.

Anf. 46 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! När det gäller vems linje som gäller i regeringen är det helt uppenbart att vi är på samma linje. Regionalpolitik och arbetsmarknadspolitik sköter Börje Hörnlund. Jag har ansvaret för de statliga företagen. Det är

ungefär samma grundinställning som gäller som den Monica Öhmans partivänner tidigare har givit uttryck för, att industristödspolitiken är slut. Det är dessutom Monica Öhmans partikamrater som har tillsatt den styrelse som ASSI har och visat förtroende för denna.

Förutsatt att vidareförädlingen är företagsekonomisk lönsam skall den självfallet äga rum, annars ej.

Anf. 47 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Det är helt klart att det var mina partikamrater som satt i regeringen som tillsatte denna styrelse. Men efter den 15 september, och allra helst efter den 4 oktober, är det några andra som har ansvar för den styrelsen. Det är inte längre socialdemokraterna. Nu är det de borgerliga som har ansvaret.

Om vidareförädling är lönsam skall det naturligtvis ske, sade statsrådet. Men om vi stänger PM 1 tar vi bort möjligheterna till vidareförädling – det är det vansinniga i hela den här affären. Konsekvensen av de här resonemangen blir att man skjuter ifrån sig ansvaret för det här, även om man kan se att det finns lönsamhet i vidareförädlingen.

Anf. 48 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Min fråga till industriministern gällde om han anser att det statliga programmet för att stimulera vidareförädling av sågade trävaror har varit felaktigt.

Anf. 49 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Svaret på den senaste frågan är att jag inte har haft anledning att utvärdera det; jag kan därför i dag inte lämna något svar på den.

Frågan om stödet till industrin ligger däremot på mitt eget bord, och jag anser att man icke skall bedriva industristödspolitik. Jag har fortsatt förtroende för ledning och styrelse i ASSI.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1991/92:11 om prospekteringen av sulfidmalm

Anf. 50 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Rinaldo Karlsson har frågat mig om jag är beredd att lägga fram en proposition som underlättar prospekteringen av sulfidmalm, så att man kan ha en framställning som ger trygghet och tilltro för näringen.

Jag har för avsikt att i budgetpropositionen för budgetåret 1992/93 anmäla mitt ställningstagande i fråga om inriktningen och omfattningen av prospekteringsverksamheten i statlig regi.

Jag vill dock redan nu framhålla att jag anser att ansvaret för framtagning av den långsiktiga råvarubasen för gruvnäringen i första hand skall ligga på företagen själva.

Anf. 51 RINALDO KARLSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret. Det är glädjande att det åtminstone kommer en proposition – sedan får vi väl tid att diskutera vad den innehåller.

Låt mig bara helt kort säga att staten har ett visst ansvar när det gäller prospekteringen. Man behöver från statens sida inte vara ute och söka malm på olika sätt ända tills en gruva öppnas, men man måste ändå vara beredd att ta fram de kartor och liknande som behövs för det man söker efter.

Vi skall också komma ihåg att gruvnäringen betyder mycket, inte minst i Västerbottens inland. Jag har själv i trettiofem år jobbat inom Boliden och tillhör därmed "verkligheten", som en man i den här lokalen brukar uttrycka det. Jag vet därför vilken betydelse det har. Jag vet också att man inom Bolidenbolaget har ett förädlingsvärde på 800 000 kr. per anställd. Det är kanske mer än vad man har inom andra branscher som skogen och liknande.

Jag hoppas att man tar hänsyn till MIR-utredningen, alltså den mineralutredning där jag själv satt med som ledamot, och att man också underlättar för näringen att fortsätta, detta för att skapa en långsiktig tilltro hos de anställda men också hos ägarna inom Boliden. Därmed får jag än en gång tacka industriministern för svaret.

Anf. 52 Industriminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill här bara notera att riksdagens revisorer för ett par år sedan gjorde en utvärdering, som var tämligen nedslående, av det sista prospekteringsprogrammet. Man hade satsat ungefär 423 milj.kr. i det utan att det, enligt vad riksdagens revisorer kunde konstatera, hade lett till att någon enda fyndighet hade kommit att bli exploaterad. Det finns därför en hel del som talar för att mer gå in för grundkartering och mer överlåta den rena prospekteringen till de enskilda företagen, precis som riksdagens revisorer antydde.

Anf. 53 RINALDO KARLSSON (s):

Herr talman! Det är klart att man måste göra båda delarna. Om staten går in och skapar grundförutsättningarna för en prospektering är jag också nöjd.

Vi vet också att det i dag finns många nya tekniker när det gäller gruvprospektering. Terra Mining hittar ju i dag 1–2 ton guldmalm i Skelleftefälten; det finns onekligen fortfarande mycket att göra där.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1991/92:14 om arbetslösheten i Norrlands inland

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! John Andersson har frågat mig om jag är beredd att ta nödvändiga initiativ för att snabbt göra speciella insatser i områden som t.ex. Dorotea.

Liksom John Andersson är jag väl medveten om det besvärliga läget på arbetsmarknaden, inte minst i Norrlands inland.

Som framgår av regeringsförklaringen avser regeringen att tillföra arbetsmarknadsstyrelsen mer resurser. Det är ett ansvar för AMS att fördela resurserna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna efter behovet i olika delar av landet.

Möjligheten att tidigarelägga nödvändiga investeringar kommer också att användas. Jag är inte beredd att nu redovisa ett färdigt förslag när det gäller inriktningen på planerade, ökade satsningar. Regeringen kommer emellertid inom en månad att presentera ett sådant förslag.

Arbetsmarknadspolitiken syftar till att underlätta arbetsmarknadens funktion och att mildra effekterna för den enskilde av den pågående strukturomvandlingen. Arbetsmarknadspolitiken har inte till uppgift att skapa varaktiga trygga jobb. Den uppgiften kan bara klaras genom en ekonomisk politik som tillsammans med arbetsmarknadspolitiken skapar förutsättningar för ett framgångsrikt företagande och en hållbar ekonomisk tillväxt.

I kommunerna Dorotea, Malå, Storuman och Åsele genomförs för närvarande det s.k. ANNA-projektet, som syftar till att skapa sysselsättning för kvinnor i Västerbottens inland. Goda resultat har uppnåtts när det gäller starta-eget-verksamheten och när det gäller att utforma utbildningsutbudet utifrån deltagarnas och det lokala näringslivets behov av kompetens. Det är viktigt att även kommunerna drar nytta av de kunskaper och det nytänkande som utvecklats i projektet och länkar in detta i den ordinarie kommunala verksamheten och i samarbetet med arbetsförmedlingen.

Det är nödvändigt att genom olika åtgärder både på lokal nivå och från regeringens sida motverka den ökande arbetslösheten. Regeringen kommer att arbeta för att skapa förutsättningar för en breddning och utveckling av mindre, lokala arbetsmarknader. Sysselsättningen kan endast klaras av genom att det skapas flera arbetstillfällen, inte minst i småföretagen, på robusta, lokala arbetsmarknader.

Anf. 55 JOHN ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag får börja med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Jag vill också gratulera min f.d. bänkkamrat till hans nya arbetsuppgift.

Sedan till vardagens allvar. Bakgrunden till min fråga är att vi på vissa platser i vårt land har en särskilt hög arbetslöshet. T.ex. i Dorotea, som jag själv är ifrån, har vi en arbetslöshet på ungefär 8 % och en ungdomsarbetslöshet på ca 20 %. Trots att det har vidtagits ganska omfattande åtgärder – det är många som går på utbildning; det är ca 100 personer i kommunen – räcker detta inte till. Man kommer då osökt att tänka på ordspråket: Medan gräset gror dör kon.

Vad jag är ute efter är att man mycket snabbt måste sätta in särskilda åtgärder på just sådana platser som t.ex. Dorotea. Det finns säkert andra ställen – t.ex. Vilhelmina – som har en lika svår situation.

Nu säger arbetsmarknadsministern att man skall tidigarelägga vissa investeringar – det är bra – och att man inom en månad skall lägga fram förslag om sådana ökade satsningar. Det jag fortfarande saknar är ett klart löfte om att man snabbt skall sätta in åtgärder på just sådana platser som Dorotea, där arbetslösheten är så hög. Annars tappar vi en mängd människor, och då

särskilt vår ungdom, som då söker sig till andra platser där det finns möjlighet att få jobb. Jag skulle vara mycket glad om arbetsmarknadsministern kunde ge ett löfte om att på just sådana platser göra snabba insatser.

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tackar för välgångsönskningen, John, och jag hoppas att John Andersson hemma i Dorotea tar sin del av ansvaret.

Jag betonade i slutet av svaret att det är mycket viktigt att bredda de små, lokala arbetsmarknaderna. De har förlorat många ungdomar under ca 30 års tid, och fortsätter den utvecklingen blir dessa lokala arbetsmarknader alltför bräckliga.

Jag noterar med stor tillfredsställelse att regeringen i regeringsförklaringen har en stark skrivning om att hela landet skall utvecklas. Jag har fått på mitt ansvar att samordna insatserna i olika departement för en regional utveckling, och jag hoppas och tror att mina regeringskamrater kommer att samarbeta med mig på ett positivt sätt. Vi skall tillsammans göra så gott vi kan.

Anf. 57 JOHN ANDERSSON (v):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern sade att man skall göra sitt också på lokal nivå. Eftersom jag är aktiv även inom kommunalpolitiken kan jag direkt säga att vi gör det också. Det är bara så att staten har varit ganska njugg mot kommunerna, så vi har väldigt litet pengar att göra någonting för. Men vi gör allt vad vi kan.

Jag fick inte något direkt besked om att regeringen särskilt skulle se på orter där man har mycket hög arbetslöshet. Men eftersom arbetsmarknadsministern sade att hela Sverige skall leva vill jag ändå utgå från att det också gäller de här orterna. Jag väntar mig då att just dessa orter får en extra hjälp när förslaget kommer om en månad.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1991/92:13 om etanolproduktionen i Sverige

Anf. 58 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Göran Magnusson har frågat mig vilka ytterligare åtgärder, förutom stöd inom ramen för det s.k. omställningsprogrammet, som regeringen är beredd att vidta för att genom etanolproduktion medverka dels till sysselsättning inom jordbruket, dels till att bevara det öppna landskapet.

Jag vill börja med att erinra om att, som framgår av regeringsförklaringen, energiöverenskommelsen ligger fast. Den innebär bl.a. att det ges möjligheter att utveckla en svensk etanolproduktion genom att bidrag kan lämnas till etanolframställning inom ramen för omställningsprogrammet för jordbruket.

Jag är väl medveten om de planer som finns på att starta etanolproduktion i landet. Sådana satsningar kräver dock noggranna bedömningar av marknad och förväntad lönsamhet, och detta arbete pågår för närvarande bl.a. inom

lantbrukarnas föreningsrörelse. Det är emellertid naturligt att en övergång från en i hög grad reglerad marknad till en friare sådan också medför ett större risktagande.

Frågan om energigrödor och öppna landskap bör dock ses i ett bredare perspektiv än enbart etanolproduktionens. Regeringen kommer att aktivt arbeta för att utveckla och stimulera miljövänlig energiproduktion, bl.a. biobränslen.

I dag pågår omfattande forskningsinsatser inom biobränsleområdet, bl.a. inom ramen för energiforskningsprogrammet. Vidare tillsattes i våras en biobränslekommission, som har till uppgift att analysera de långsiktiga förutsättningarna för en ökad kommersiell användning av biobränslen. Kommissionen skall också lämna förslag till åtgärder för att stärka biobränslenas konkurrenskraft. Riksdagen har dessutom nyligen beslutat att införa ett stöd för att främja investeringar i anläggningar för kraftvärmeproduktion med biobränslen.

Många åtgärder har alltså vidtagits för att etablera biobränslena på energimarknaden, men det återstår fortfarande ett stort arbete på detta område. Jag anser att det är nödvändigt att dels genom forsknings- och utvecklingsåtgärder, dels genom justeringar av skatter eller avgifter, bidra till biobränslenas konkurrenskraft på energimarknaden. Av regeringsförklaringen framgår att miljövänliga bränslen skall gynnas särskilt. Därmed underlättas även uppfyllandet av målsättningen i 1990 års livsmedelspolitiska beslut, att skapa en varaktig marknad för inhemska drivmedel, bl.a. etanol, vilket är av grundläggande betydelse för att omställningsarbetet skall bli framgångsrikt och för att jordbruket skall kunna medverka i produktionen av miljövänliga energiformer.

Anf. 59 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Bakgrunden till att jag har frågat om det här är bl.a. att jag bor och verkar i Västmanland, där ju jordbruksarealen är av stor omfattning men där också omställningsprogrammet kommer att spela en stor roll för det framtida landskapet och möjligheterna att bevara det öppna landskapet. Det är naturligtvis också så, att man från Västmanlands sida har arbetat och arbetar hårt för att få den etanolfabrik som så att säga ligger om hörnet i det här resonemanget. Dels är själva fabriken ett sysselsättningsintresse, dels innebär den en möjlighet att bevara sysselsättningen inom jordbruket.

Jag konstaterar att statsrådet är väl medveten om de planer som finns. Jag delar uppfattningen att det kan vara svårigheter att övergå från en reglerad marknad till en fri marknad med ett ökat risktagande.

Den redogörelse som statsrådet har lämnat är naturligtvis intressant. Jag kanske kan få komplettera den på någon punkt genom att säga att det i bl.a. Hallstahammars kommun pågår ett intressant försök, där ett antal lantbrukare träffat avtal med kommunen om att försörja delar av kommunens bostadsområde med fjärrvärme baserad på biobränsle. Det tycker jag är en mycket bra utveckling.

Den fråga som inställer sig efter de senaste dagarnas tidningsuppgifter på det här området är varför det nu i svaret inte klart kan deklareras att skatten

på 80 öre på etanol skall tas bort. Det har ju sagts åtminstone av ett statsråd – Bo Lundgren – och jag har uppfattat det så att också Olof Johansson uttalat sig i samma riktning. Det vore intressant, herr talman, om jordbruksministern i den här debatten kunde bekräfta det och ge lantbrukarna indikationen att etanolskatten försvinner.

Anf. 60 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Som Göran Magnusson säger har det redan tidigare av media framgått att det finns planer på att slopa punktskatten på etanol. Det har sagts av bl.a. Bo Lundgren att ett sådant beslut är på väg. Det beslutet har dock ännu inte fattats. Men en sådan åtgärd kommer att ge ett visst stöd till ökad försöksverksamhet på etanolområdet. Det ligger i linje med de uttalanden som vi har gjort i regeringsförklaringen.

Samtidigt tycker jag att det är värt att notera att en sänkt skatt på etanol framför allt medverkar till att öka användningen av och konkurrenskraften hos etanolen. Det är en förutsättning för att också en produktion skall komma till stånd, även om det omedelbart innebär att priset på den inhemskt producerade etanolen ökar.

Jag vill till Göran Magnusson också säga att jag vet att Västmanland är ett av de län där man har ställt om allra mest areal. Därför kan det där vara mycket intressant med den här typen av produktion, samtidigt som en framtida etanolproducents ansvar och bedömning måste vara det som blir avgörande för var i landet en etanolanläggning skall lokaliseras. Vi tycks också vara överens om att det krävs mer än etanolproduktion. Fastbränsle från jordbruket för t.ex. fjärrvärmeanläggningar är i det här sammanhanget mycket värdefullt.

Anf. 61 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det av svaret av döma är så att basen för utvecklingen av biobränslen, etanol och annat, uppenbarligen är dels den energiöverenskommelse som träffades mellan tre partier, dels de överenskommelser som träffats mellan centerpartiet och socialdemokraterna.

Jag tycker att det vore välgörande för hela den här marknaden och diskussionen om statsrådet kunde ge ett klart besked beträffande skatten på etanol. Det är uppenbart att det är av betydelse för bl.a. utvecklingen av själva marknaden om det här beskedet kan komma snabbt. Det finns ju behov av att få i gång ersättningsodlingarna, och det finns också behov av att kunna fullfölja projekteringen av etanolfabriken.

Jag noterar också med viss glädje att statsrådet är intresserad av att en etanolfabrik kan diskuteras i just Västmanland. Jag hoppas att vi kan räkna med statsrådets välvilliga medverkan till en etablering i Köping.

Anf. 62 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag kan gärna säga att detta har diskuterats inom regeringskretsen, och det har fullständigt tydligt framgått av uttalanden från Bo Lundgren att denna skatt kommer att slopas. Jag kan verifiera detta nu.

Samtidigt vill jag säga att mellansvenska slättbygder är de områden som

ligger bäst till när det gäller en sådan här lokalisering, men det är inte min och regeringens sak att bedöma var en anläggning skall ligga.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1991/92:28 om användning av vissa tillväxthormoner inom EG

Anf. 63 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat om regeringen avser att vidta åtgärder för att påverka EG till ett fortsatt förbud mot användning av tillväxthormonet BST (Bovint Somatotropin).

Annika Åhnbergs fråga avser gentekniskt framställt BST, som i USA används för att stimulera mjölkproduktionen hos kor.

I Sverige, liksom i EG, är det förbjudet att använda hormoner i tillväxtbefrämjande syfte.

I anslutning till de nu pågående förhandlingarna mellan EFTA och EG om ett EES-avtal har frågan om tillväxthormoner berörts. Den svenska inställningen i dessa frågor har i dessa sammanhang framförts.

Under förutsättning att EES-avtalet beslutas kommer det att vara möjligt för Sverige att inom avtalets ram delta vid och påverka utformningen av EGs regelverk. Det kommer även att fastställas en ordning för samråd under tiden fram till det att avtalet träder i kraft.

Om det skulle bli aktuellt att EG avser att ompröva sin syn på BST kommer Sverige naturligtvis att verka för ett fortsatt förbud inom ramen för EES-arbetet.

Anf. 64 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! "Om det skulle bli aktuellt att EG avser att ompröva sin syn – – –", säger jordbruksministern. Men jag har redan i min fråga förklarat att det är i högsta grad aktuellt med en sådan omprövning av EGs ställningstagande. Det är nämligen så att detta gentekniskt framställda tillväxthormon inom EG har belagts med ett moratorium, och det går ut nu i november. I hela Europa arbetar nu producent-, konsument-, djurskydds- och miljöorganisationer för att detta tillväxthormon även i fortsättningen skall vara förbjudet.

Jag finner därför svaret litet märkligt. Jag har inte frågat om regeringen tänker göra något, utan jag vill ha svar på frågan om vad regeringen och jordbruksministern tänker göra för att bidra till att detta tillväxthormon inte tillåts.

Avsikten med tillväxthormonet, som tillverkas av bl.a. Monsanto i USA, är att det skall öka produktionen av mjölk hos mjölkkor. När man började arbeta med det här trodde man på en ökning med 40 %, men nu inser man att det handlar om kanske 20 %. Det är i alla fall en stor ökning av produktionen, och den går inte omärkt förbi för djuren utan innebär ganska stora påfrestningar. Vilka effekter det i övrigt kan ha vet man ännu väldigt litet om, och det är anledningen till att så många grupper känner stor oro.

En ökning av mjölkproduktionen är knappast befogad. När såväl EG och Sverige som USA har problem med överproduktion av mjölk, är det egentligen oerhört att enorma summor läggs ned på att forska fram preparat som ytterligare skall öka mjölkproduktionen. Det finns sannerligen andra problem när det gäller den globala livsmedelsförsörjningen som man borde ägna sig åt.

Min fråga är alltså: Vad avser jordbruksministern att göra?

Anf. 65 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Först och främst är det viktigt att slå fast att BST kan tas fram både gentekniskt och på annat sätt, men det spelar mindre roll i den här debatten, därför att i båda fallen handlar det om samma ämne, som är ett tillväxthormon. Annika Åhnberg och jag är säkert helt överens om målsättningen att denna typ av preparat inte skall användas i livsmedelsproduktionen.

Mitt svar innebär ett klart ställningstagande för att den svenska regeringen kommer att motarbeta varje sådant försök att ändra de regler som för närvarande gäller.

Anf. 66 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tycker att det svar som jordbruksministern nu ger muntligen är något klarare än det skriftliga svaret. Jag utgår då från att jag snarast, t.ex. i massmedia, kommer att kunna ta del av de kraftfulla åtgärder som regeringen har vidtagit på den här punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1991/92:30 om skatteutjämningsavgiften

Anf. 67 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Chris Heister har frågat mig om när regeringen är beredd att ändra reglerna om den särskilda skatteutjämningsavgiften för 1992 så att åtminstone den s.k. Pomperipossa-effekten försvinner.

Mitt svar är kort och gott att regeringen snarast avser att föreslå riksdagen en sådan lagändring. Den s.k. Pomperipossa-effekten försvinner således redan nästa år.

Anf. 68 CHRIS HEISTER (m):

Herr talman! Fru statsråd! Jag tackar för det positiva svaret. Genom detta svar kommer i alla fall den mest absurda effekten av den särskilda skatteutjämningsavgiften att försvinna, även om jag helst hade sett att regeringen hade avskaffat den helt redan fr.o.m. nästa år.

Sedan Robin Hood-skatten, som den oftast kallas, infördes 1986 har konsekvenserna blivit alltmer orimliga. Min hemkommun Danderyd är den kommun som har drabbats allra hårdast av Robin Hood-skatten. Bara i år betalar kommunen 131 milj.kr. Det motsvarar 4 681 kr. per invånare eller 3:56 kr. i kommunalskatt. Nästa år väntas den öka ytterligare, till 145 milj.kr.

Eftersom Robin Hood-skatten dessutom är progressiv tvingas vissa kommuner betala mer än vad kommunalskatten ger i intäkter i vissa intervall. För Danderyd betyder denna Pomperipossa-effekt 15,5 milj.kr. nästa år, eller ca 10 % av den särskilda skatteutjämningsavgiften. Därutöver betalar ju kommunen den allmänna skatteutjämningsavgiften och numera också den s.k. avräkningsskatten. Det innebär – vilket är mycket uppseendeväckande – att av de 578 miljoner som kommunen får in totalt i skatteintäkter nästa år, går 241 miljoner till dessa avgifter och skatter, dvs. så mycket som drygt 40 % av skatteintäkterna.

Jag kan bara konstatera att det för Danderyd och andra kommuner med liknande situation inte längre finns någon kommunal självstyrelse att tala om. Den kommunalekonomiska kommittén har därför en viktig uppgift när den skall ta fram ett nytt skatteutjämningssystem. Det måste bli robust och väl fungerande, som utjämnar objektiva och faktiska skillnader mellan kommuner – först då kan vi komma ifrån de orimliga effekterna på detta område.

Tack än en gång så mycket för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1991/92:25 om kuststationen i Sundsvall

Anf. 69 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jan Jennehag har frågat mig vilka åtgärder jag planerar för att bibehålla kuststationen i Sundsvall.

Jag vill först erinra om bakgrunden till de organisationsförändringar som kustbevakningen kommer att genomföra de närmaste åren. När kustbevakningen bildades som självständig myndighet genom utbrytningen från tullverket byggdes en ny organisation upp för den centrala och regionala ledningen av verksamheten. Kustbevakningskommittén, som förberedde bildandet av den nya myndigheten, föreslog att denna själv skulle se över sin lokala organisation, vilket nu alltså har skett.

Formellt slutfördes översynen genom att kustbevakningen i augusti detta år meddelade beslut om ny lokal organisation med inriktningen att genomförandet skall vara klart senast den 31 december 1993.

Om en central myndighet har meddelat beslut som rör lokalisering av en anläggning eller fördelning av resurser inom ett län, kan emellertid länsstyrelsen begära att regeringen omprövar beslutet om det finns skäl för detta med hänsyn till länets utveckling och befolkningens bästa. Länsstyrelsen i Västernorrlands län har inte begärt att regeringen skall ompröva kustbevakningens beslut om kuststationen i Sundsvall.

Det är viktigt att komma ihåg att syftet med organisationsöversynen är att åstadkomma en effektivare verksamhet genom en ökad närvaro till sjöss och en förbättrad beredskap för sjöräddningstjänst. Jag delar kustbevakningens uppfattning att detta kräver en koncentration av resurserna till ett färre antal anläggningar i land. Kustbevakningen anger i den programplan som i september överlämnades till regeringen att målet är att man i mitten av 1990-

talet, som en följd av bl.a. översynen av den lokala organisationen, skall kunna producera ytterligare 20 000 fartygstimmar, vilket motsvarar en ökning om inte mindre än 20 %.

Jag anser att kustbevakningen skall inrikta sin översyn av den lokala organisationen själv med så liten påverkan från regeringen på detaljutformningen som möjligt. Jag har förtroende för att myndigheten kan göra de avvägningar som är nödvändiga för att syftet, en effektivare sjöräddning, skall uppnås. Om inte några särskilda omständigheter tillkommer, som jag i dag inte kan förutse, har jag inte för avsikt att föreslå någon ändring i kustbevakningens beslut avseende kuststationen i Sundsvall.

Anf. 70 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på frågan. Tyvärr blev det som jag hade anledning att frukta.

Det är bra att regeringen har förtroende för statliga myndigheter, men det är inte så enkelt som att en statlig myndighet är något enhetligt, som tycker något – man måste naturligtvis besluta och bestämma. I detta fall är det den centrala myndigheten som tycker något, som försvarsministern har redovisat. Men det finns också inom kustbevakningen andra åsikter om hur denna organisationsförändring bör gå till.

Man kan säga att målet med all organisationsförändring är en effektivare verksamhet, och i det här fallet nämnde försvarsministern att det kommer att produceras ytterligare ett antal tusen fartygstimmar. Frågan är då i vilket syfte och i vilken verksamhet dessa fartygstimmar produceras. Om det är så att en stor del av tiden går åt för transporter till det egentliga verksamhetsområdet är det naturligtvis inte en ökning av produktiviteten utan en sänkning.

Låt mig dra en parallell. Om man skulle föreslå att den statliga myndigheten polisen i Sundsvalls kommun skulle lokalisera sin verksamhet till Ånge och sedan öka antalet biltimmar på vägarna genom transporter från Ånge till Sundsvall, där en stor del av verksamheten utförs, är det naturligtvis inte någon effektivisering.

I Sundsvalls hamn hanteras flera tusentals ton gods, som transporteras till exempelvis Härnösand. Där finns färjetrafik med mer än 175 000 personer per år. Här sker alltså en del av kustbevakningsverksamheten, där stationen inte kommer att ligga.

Anf. 71 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Enligt kustbevakningen kan ett sätt att öka sjöbevakningstiden vara att i större utsträckning än tidigare göra besättningsbyten på andra platser än kuststationerna. Då kan man alltså uppnå den ökade effektiviteten och minska det som Jan Jennehag talar om, nämligen att producera sjöbevakningstimmar som inte är effektiva med tanke på syftet.

Skulle det ha funnits starka regionala skäl för att inte göra denna förändring, förutsätter jag att länsstyrelsen i Västernorrlands län i så fall hade överklagat beslutet. Då hade det varit självklart för regeringen att ta ställning till detta, genom att förutsättningslöst utreda frågan på nytt. Länsstyrelsen har alltså inte överklagat.

Anf. 72 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Länsstyrelsen i Västernorrlands län har uttryckt en åsikt, och man är inte för denna lokalisering. Jag tror att försvarsministern känner till det. Att man inte har överklagat beslutet är en annan sak. Däremot har regeringen möjlighet att ta egna initiativ om man tycker att den föreslagna ordningen är mindre bra, och det är det som är knäckfrågan. Försvarsministern tycker, med samma argument som kustbevakningens centrala ledning, att det här nog skall ordna sig och bli bra med tiden. Jag tror inte att det gör det.

Jag tror inte att den regionala ledningen har haft fel. Jag tror inte heller att personalen i Sundsvall har haft fel. Jag är helt övertygad om att en rationell ordning när det gäller kustbevakningen är att resurserna skall finnas där problemen finns – och det är i Sundsvallsområdet. Det gäller oljehamnen; praktiskt taget all oljetillförsel till Mellannorrland går via Sundsvall. En stor del av de miljöfarliga transporterna går också här, liksom persontransporterna, som jag nämnde förut.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på fråga 1991/92:27 om kustbevakningsflyget vid Säve

Anf. 73 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Erling Bager har frågat mig om regeringen avser ompröva beslutet som medför nedläggning av kustbevakningsflyget vid Säve i Göteborg.

Det beslut som kustbevakningen i augusti detta år fattat om ny lokalorganisation innebär att kustbevakningen skall ha flygkuststationer i Bromma och vid Sturup. Den nuvarande stationen vid Säve avses avvecklas.

Om en central myndighet har meddelat ett beslut som rör lokalisering av en anläggning eller fördelning av resurser inom ett län, kan länsstyrelsen begära att regeringen omprövar beslutet om det finns skäl för detta med hänsyn till länets utveckling och befolkningens bästa. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har utnyttjat denna möjlighet och hemställt att regeringen omprövar kustbevakningens beslut, som omfattar indragning av flygkuststationen i Säve. Länsstyrelserna i Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län har även de förklarat att de står bakom framställningen.

Beredningen av länsstyrelsens framställning pågår inom regeringskansliet. Jag tar därför inte ställning till ärendet nu.

Anf. 74 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag vill också passa på att gratulera till utnämningen. Svaret inger visst hopp, och den beredning som nu pågår inom departementet har starka skäl att komma fram till ett positivt beslut.

Västkusten har haft många stora fartygsolyckor och oljeskador. Skagerrak och Kattegatt hör till de mest trafikerade sjöområdena i Europa, vid sidan av Engelska kanalen. I området finns Sveriges petrologiska centrum, med

tre stora raffinaderier. Det har inte gjorts någon rejäl riskanalys, även om man i detta underlag har konstaterat att den här trafiken finns så nära.

Nedläggningsbeslutet i kombination med ständiga förslag om nedläggning av helikopterdivisionen på Säve flygplats liksom att polisens helikoptrar nu har flygförbud nattetid, slår mycket hårt i västkustområdet. Vi har varit vana vid att både inom totalförsvaret och inom civilförsvaret få dras med många nedskärningar, och detta är djupt olyckligt.

Jag hoppas verkligen att regeringen nu kan ompröva förslaget om att göra inskränkningar som berör räddningstjänsten. Vi vet att det vid allvarliga tillbud är viktigt att snabbt kunna komma ut. Jag vill peka på den svåra olyckan med Scandinavian Star för några år sedan, då det var värdefullt att man kunde klarlägga var passagerarfartyget fanns och därefter sätta in hjälpinsatser. Med detta kustbevakningsflyg, med sensorer för att avspana stora vattenområden och med stor uthållighet att ligga ute, finns den möjligheten.

Jag hoppas alltså att vi får ha kvar denna kustbevakningsstation vid Säve.

Anf. 75 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! I och med att beslutet nu har överklagats kan jag bara försäkra Erling Bager att en helt förutsättningslös utredning av saken kommer att ske i regeringskansliet. Jag ber att få återkomma när den utredningen är klar.

Anf. 76 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag tackar för försvarsministerns inställning. Det var bra att den nye försvarsministern tog chansen att verkligen pröva underlaget, för att vi skall få ha kvar kustbevakningsflyget vid Säve.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1991/92:15 om utbyggnaden av barnomsorgen

Anf. 77 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att verkställa riksdagens beslut om förskola för alla barn.

Flertalet kommuner har under de senaste åren gjort kraftfulla insatser för att möta efterfrågan på barnomsorg. Enligt kommunernas preliminära statsbidragsansökningar har under perioden juli 1990 till oktober 1991 ytterligare 36 000 barn beretts plats i heldagsomsorgen. Men alltjämt finns en dagiskö på flera tusental barn. Det är otillfredsställande. Regeringens ambition är att de som vill skall kunna få dagisplats.

I syfte att öka både tillgång och valfrihet kommer jag inom kort att föreslå regeringen att lägga fram ett förslag för riksdagen, som innebär att existerande hinder för fri etablering och fritt utnyttjande av olika former av barnomsorg tas bort.

Anf. 78 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Även jag skall be att få gratulera till utnämningen. När det i den borgerliga regeringen blir fråga om ett val mellan många olika faror är

jag glad över att Bengt Westerberg blev socialminister. Det bådar gott för de sociala frågorna.

Jag är emellertid ändå inte nöjd med svaret. Beskrivningen i svaret är enligt min mening väl glättad.

Kommunförbundet har kommit med en ny undersökning av vilken framgår att 55 % av kommunerna inte klarar av utbyggnaden enligt riksdagsbeslutet. Detta är fallet trots att man har räknat mycket "snällt". Man har inte brytt sig om det faktum att många kommuner i dag bara ger barnomsorg till barn under ett och ett halvt år trots att föräldraförsäkringen inte är utbyggd. Man har inte brytt sig om att titta på kvaliteten i omsorgen. Man vet att överinskrivningar, som alltså försämrar kvaliteten, förekommer i mycket stor utsträckning. Man har över huvud taget inte brytt sig om att titta på förskoleplatserna. Att säga att 55 % av kommunerna inte klarar utbyggnaden är alltså en mycket "snäll" beskrivning.

Det är känt att bara 4 % av barnen har någon form av alternativ barnomsorg. Samtidigt vet man att efterfrågan på alternativ barnomsorg inte är större. Det finns i dag ingen efterfrågan på alternativ barnomsorg, utan det som efterfrågas är den vanliga, traditionella men kvalitativt sett goda kommunala barnomsorgen. Det är vad föräldrarna efterfrågar. Jag tror att dessa siffror har presenterats på den barnomsorgsmässa där jag förmodar att Bengt Westerberg har varit i dag.

Det är därför märkligt att säga att "valfrihetsrevolutionen" i fråga om nyetableringar och fri etablering skall lösa problemen. Det kan vara bra med alternativ, men det löser inte problemet med de långa köerna. Om man skulle vara riktigt marknadsinriktad borde man väl tillmötesgå den stora efterfrågan på kommunal barnomsorg som faktiskt finns i dag.

Anf. 79 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka så mycket för välkomsthälsningen från Gudrun Schyman.

Det är alldeles riktigt att alternativen kanske inte löser alla problem. Vi har verkligen inte sagt att kommunerna inte skall fortsätta att bygga ut barnomsorgen. Jag är helt övertygad om att om vi tidigare hade haft en större etableringsfrihet, hade vi nu inte haft de köer vi har. Jag kommer naturligtvis inte att på något sätt försvara dagens situation. Jag har tvärtom, innan jag hamnade i den här positionen, mycket starkt kritiserat bristerna inom barnomsorgen. Vi har en kö på 50 000–60 000 barn, och det krävs en betydande ansträngning från både staten och kommunerna under de kommande åren för att vi skall kunna möta den efterfrågan som finns.

Jag är alltså övertygad om att alternativ barnomsorg är ett sätt att göra detta. Jag tror att den brist på efterfrågan som Gudrun Schyman påtalar beror på att det inte finns några alternativ att efterfråga. När de dyker upp kommer det också att visa sig att föräldrarna gillar dem.

Anf. 80 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Det återstår naturligtvis att se. Men i det omedelbara perspektivet är vi alltså överens om att det finns stora problem, att det finns

långa köer och att många barn i dag står utan plats. Vad vill man då göra på kort sikt för att lösa problemet?

Jag tror att alternativen även i fortsättningen kommer att vara just alternativ. Jag tror inte att en satsning på alternativen kortar köerna. Vi har sett att Uppsalamodellen, som var ett alternativ, inte kortade köerna och att det dessutom blev för dyrt.

Jag undrar också hur det går ihop att man skall sätta fart på utbyggnaden samtidigt som man förväntas sänka skatterna och hur det går ihop med vårdnadsbidraget, som efter vad jag förstår också är en del av ett paket som syftar till en ökning av valfriheten. Det behövs enligt min uppfattning i dag pengar för att få fart på utbyggnaden av barnomsorgen. Hur har man tänkt lösa problemet för alla de 50 000–60 000 barn som inte har någon barnomsorg? Dessa barn har ju föräldrar som faktiskt inte kan arbeta på grund av att de saknar barnomsorg för sina barn.

Anf. 81 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag tror att kombinationen av en fortsatt utbyggnad i kommunerna enligt de planer som finns och tillkomsten av nya alternativ, som regeringen så småningom kommer att föreslå i en proposition till riksdagen, kommer att innebära att vi snabbare kan skapa den fulla behovstäckning som vi eftersträvar inom barnomsorgen.

Jag har många gånger hört argumentet att föräldrar inte efterfrågar alternativ barnomsorg, men jag tror att det helt enkelt beror på att det inte finns alternativ. Jag tror att alla föräldrar gärna skulle gå runt och titta på några olika dagis för att se vilket som kan passa för deras barn. Men i dag är ju den faktiska verkligheten den att föräldrar får hålla till godo med den barnomsorgsplats som kommunen erbjuder.

Vi vill alltså ändra på detta både kvantitativt, genom att se till att det finns full behovstäckning, och kvalitativt, genom att se till att föräldrarna får en ökad valfrihet.

Anf. 82 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Socialministern talar om en fortsatt utbyggnad i kommunerna. Men de kommuner som i dag inte har klarat av utbyggnaden säger sig inte kunna klara det. Detta handlar ju om pengar, det handlar om ett kommunalt skattestopp och om att kommunerna inte får några nya pengar för utbyggnaden av barnomsorgen. Jag förstår därför inte hur det skall gå ihop.

Vad gäller alternativen måste man väl också litet grand se vad som är möjligt. Det är en sak i en storstad, där man kanske kan röra sig inom en viss radie och titta på olika alternativ. Men för de flesta föräldrar gäller att man vill ha barnomsorg i närheten av den plats där man bor och att barnet skall kunna gå tillsammans med de barn som han sedan skall gå i förskola och skola med. Utanför storstadsregionerna finns det för föräldrarna ett dagis och inte mer, och det finns inte heller utrymme för mer. Det är därför verkligen en valfrihet med modifikation som man talar om.

Det finns i dag ingenting som tyder på att det är just valfriheten som är det

avgörande, utan det är bristen på kommunal barnomsorg som är det stora problemet.

Anf. 83 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig göra tre korta anmärkningar till detta.

För det första tror jag att valfrihet är en viktig del av kvaliteten. Jag tror att alla föräldrar känner att de gärna skulle vilja få större valfrihet. Det är emellertid riktigt att den inte finns i dag. Så långt är Gudrun Schyman och jag helt överens.

För det andra är min erfarenhet att alternativ ofta är en framkomlig väg just när man kommer ut i mindre bebyggda orter ute i glesbygden. Där fungerar inte de vanliga kommunala modellerna, men där kan t.ex. idrottsföreningar i samverkan med föräldrar skapa bra alternativ för barnen. Att vi öppnar för fler alternativ kommer därför enligt min mening i själva verket att lösa problem på många håll i Sverige där man i dag inte har löst problemen.

För det tredje vill jag säga att barnomsorg ju är samhällsekonomiskt lönsamt och ingen belastning för stat och kommun. Därför kan kommunerna, även om det råder skattestopp, med gott samvete fortsätta att bygga ut barnomsorgen.

Anf. 84 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att barnomsorg är samhällsekonomiskt lönsamt. Men det är ändå en utgiftspost i den kommunala budgeten. Svårigheten för kommunerna är att få pengarna att räcka till, eftersom staten under så lång tid har dragit in mycket pengar för kommunerna och eftersom kommunerna dessutom i dag är belagda med skattestopp. Detta gör att kommunerna befinner sig i en mycket svår situation.

Många kommuner har löst problemet just när det gäller barnomsorgen genom att dra ned på öppettiderna, ha överinskrivningar och att erbjuda t.ex. föräldrakooperativ inte som en valfrihet utan som ett tvång för föräldrar. Man säger till föräldrarna att om de vill ha en barnomsorgsplats, får de lov att starta ett kooperativ. Dessa alternativ är därför enligt min uppfattning ingen valfrihet, utan det är något påtvingat, som man väljer bara därför att inget annat står till buds och därför att det är det billigaste alternativet för kommunen.

Jag menar därför att regeringen måste göra något mycket konkret och aktivt om man skall få fart på utbyggnaden.

Anf. 85 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig till sist säga att valfrihet är viktigt för föräldrarna, men att vi får fram fler alternativ är också viktigt av den anledningen att det innebär en viss konkurrens i produktionen av tjänster på det här området. Jag är helt övertygad om att det på detta område liksom på andra områden där vi i dag i praktiken har ett monopol, är fråga om ett slöseri med resurser. Detta går ut över de föräldrar som inte får barnomsorg. Vi har på olika håll i Sverige många goda exempel på att en stark decentralisering av besluten inom barnomsorgen, ett eget budgetansvar och enskilda alternativ har lett

till lägre kostnader. Detta är självfallet viktigt på ett område där det på senare år har funnits en tendens till starkt ökade kostnader.

Anf. 86 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag tror att socialministern känner till att köerna till barnomsorgen i väldigt många kommuner i dag har försvunnit som en följd av en kombination av olika faktorer. Det är fråga om dels förkortade öppettider, dels överinskrivningar, dvs. sämre kvalitet, dels ökade avgifter, vilket leder till att många föräldrar inte anser sig ha råd med barnomsorgen och att det därför blir mer lönande att försöka ordna den på privat väg, att slussa barnen mellan olika bekanta eller far- och morföräldrar eller att hämta hem dem tidigare.

Detta går ut över kvaliteten i barnomsorgen, och det går framför allt ut över barnen. Så här ser det ut i väldigt många kommuner, och här är den stora bristen att det över huvud taget inte finns en plats att erbjuda. Skall man lösa detta måste det till pengar.

Jag undrar också hur socialministern ser på det faktum att det finns ett enigt riksdagsbeslut som går ut nu vid årsskiftet. Jag antar att det vore på sin plats att riva upp det beslutet, eftersom det ser väldigt illa ut att ha ett sådant riksdagsbeslut om man är medveten om att det inte uppfylls.

Vi menar från vänsterpartiet att det krävs en ny planperiod, i vilken vi lägger fast hur vi skall uppnå full behovstäckning. Det finns ju tydligen ändå en enighet om detta. Vi vill dessutom ha en lagstiftning som ser till att detta verkligen blir gjort.

Anf. 87 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Vi skall se till att behoven täcks så snabbt som möjligt. Med det beskedet slutar jag debatten, eftersom min erfarenhet säger mig att Gudrun Schyman ändå alltid kommer att begära sista ordet.

Anf. 88 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Då skall jag väl göra det igen, så att jag inte gör socialministern besviken. Jag förväntar mig genast kraftfulla åtgärder från den nya regeringen som gör att utbyggnaden av en kvalitativt bra barnomsorg kommer i gång ute i kommunerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1991/92:8 om nedskräpningen av stränder

Anf. 89 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att motverka nedskräpningen längs stränderna samt för att ge kommunerna det stöd som de behöver i det arbete som uppstår.

Låt mig inledningsvis konstatera att inte bara den internationella sjötrafiken utan även bl.a. det rörliga friluftslivet bidrar till nedskräpningen längs

stränderna. Naturvårdslagens förbud mot nedskräpning gäller inom svenskt territorium och givetvis även för strandområdena längs våra kuster.

Sverige ställer i dag mycket höga krav på sjöfarten för att motverka förorening av stränderna och den marina miljön. Problemet är snarare efterlevnaden.

Sedan den 18 februari 1991 råder förbud mot utsläpp av fast avfall från svenska och utländska fartyg i Nordsjö- och Östersjöområdena som en följd av överenskommelser inom IMO, Helsingforsöverenskommelsen om skydd av Östersjöns marina miljö och Nordsjökonferensen.

Jag har förståelse för att kommunernas ansvar för städning av stränder kan vara ekonomiskt betungande. Emellertid kan i vissa fall medel för miljövårdsåtgärder som avsätts genom pantsystemet för aluminiumburkar användas för att bidra till finansiering av kommunala insatser för städning i akuta nedskräpningssituationer.

Avslutningsvis vill jag påpeka att det långsiktiga resultatet beträffande frågan om nedskräpning beror på den enskilda människans ansvar för miljön.

Anf. 90 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det var väl inte riktigt vad jag hade hoppats, men väl vad jag hade väntat. Jag är glad att det är en borgerlig minister som nu svarar på denna angelägna fråga angående förhållandena för våra svenska kustbor, kustkommuner och miljön på de svenska stränderna och för dem som vistas här i andra angelägenheter. Kustkommunerna hoppas nu på kraftfulla insatser och hjälp. Därför välkomnar vi vår nye miljöminister även till att svara vid frågestunderna här i riksdagen.

Trots överenskommelser mellan Nordsjöländerna om dumpning och nedskräpning, trots ett hårt och kostnadskrävande arbete utfört av de bohuslänska kommunerna och trots beundrandsvärda insatser av ideella krafter, hinner man inte med att hålla rent. Resurserna räcker inte till i något avseende, vare sig när det gäller ekonomin eller i fråga om att få fram tillräckligt med ideellt arbete.

Enligt BOSAM (Bohusläns samarbetsorganisation), som på uppdrag av stiftelsen Håll Sverige rent har undersökt nedskräpningen av Bohusläns stränder, är kusten där fyra gånger mer nedskräpad än övriga kuster i Sverige. Detta gäller förmodligen hela västkusten. Denna rapport presenterades i början av september i år.

Våra kuster håller på att bli inplastade, nedsmetade och överhopade av alla sorters skräp och kemikalier, som båtägare av alla de slag vill bli av med från sina båtar. De som utför dessa illdåd mot våra svenska kuster och framför allt västkusten har säkert inte ens en tanke på att denna slapphet drabbar förut hårt prövade kustkommuner, som får ta hand om skräpet eller göra rent efter dem.

I detta sammanhang har jag utelämnat all dumpning av olja, som är en katastrof av helt annat slag när det drabbar våra kuster och som får behandlas på ett helt annat sätt.

Rena stränder är en tillgång för kustborna själva men också en nödvändighet för att vi skall kunna behålla den turism som vi så gärna vill ha kvar i Sverige.

Västkusten ligger illa till med tanke på de starka västliga vindar och de starka strömmar som finns i Skagerrak och Nordsjön, vilka drar med sig allt som hamnar i vattnet.

Jag vill fråga miljöministern: Vad tänker miljöministern göra för att påverka människorna som ligger bakom nedskräpningen?

Anf. 91 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tror att vi båda två är angelägna om att hålla de förmaningstal som behövs för att människor som vi kan nå skall göra det bästa möjliga av situationen.

Det jag har ägnat mig åt är i första hand de regler som man internationellt har kommit överens om och som man använder för att försöka hantera situationen. Precis som Kenth Skårvik säger är en stor del av föroreningarna sådant som driver in från havet. Det handlar om att även företrädarna för färjetrafiken och båttrafiken i allmänhet skall kunna hantera sitt ansvar.

Det vi gör konkret, utöver vad jag har nämnt, är naturligtvis att vi övervakar läget så att vi kan slå larm och hitta syndaren. Vi har i samarbete med Danmark och Norge en ständig flygövervakning över både Skagerrak och Kattegatt och för den delen även över Östersjön i enlighet med Helsingforsöverenskommelsen. Det är viktigt att vi då försöker nå dem som inte tar sitt ansvar och se till att också de får bära bördan av sin felaktiga handling.

Anf. 92 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag besökte för ett tag sedan kustbevakningen. Vi fick i samband med en tidigare fråga höra vilken betydelse kustbevakningen har i detta sammanhang. Man är inom kustbevakningen bekymrad över att man inte får de resurser man behöver för att ha möjlighet att övervaka även sådana här saker. När man från kustbevakningen övervakar västkustens vatten ser man nämligen stora områden som är nedskräpade och som med strömmarna rör sig in mot kusterna.

Den utredning som har gjorts visar att nedsmutsningen på västkusten är betydligt värre än på andra håll på grund av vindarna och strömmarna in mot kusten. Med tanke på detta kanske man skulle kunna göra någon speciell insats just för dessa kommuner, som alltså får betydligt mer av nedsmutsning än andra kommuner utefter den svenska kusten.

Anf. 93 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill gärna instämma i den beskrivning som Kenth Skårvik ger. Västkustkommunerna har speciella problem. Jag vill också understryka hur viktigt det är att kustbevakningen håller ett öga på syndarna i det här fallet, och man gör också ett mycket viktigt arbete i detta avseende.

Om det skulle finnas möjlighet att inrymma exempelvis insatser för strandstädning inom ramen för våra arbetsmarknadspolitiska åtgärder är jag för min del beredd att försöka främja detta. Men både Kenth Skårvik och jag vet att sådana åtgärder måste sättas in med utgångspunkt i det arbetsmarknadspolitiska läget. Finns sådana möjligheter tycker jag att man skall pröva dem för att t.ex. bistå i en akut nedskräpningssituation.

Anf. 94 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag är mycket tacksam för det sista beskedet. Det var en av de åtgärder jag hade hoppats att man i det arbetsmarknadspolitiska läge som Sverige just nu befinner sig i skulle kunna tillgripa för att hjälpa kommunerna.

Jag är också glad över att kustbevakningen togs upp i debatten. Kustbevakningen behöver resurser för att man skall kunna hjälpa till i den verksamhet som syftar till att hålla våra kuster rena från den nedskräpning som kommer från våra grannländer och som kommer med vindarna in mot bl.a. västkusten.

Jag hoppas att miljöministern fortsätter att tänka på dessa frågor. Detta är viktigt för våra kuster, och vi vill alla ha rena kuster runt omkring Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Svar på fråga 1991/92:26 om Öresundsbron

Anf. 95 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om nya fakta har framkommit som visar att en Öresundsbros miljöpåverkan eventuellt är försumbar och att bron därmed kan byggas.

Låt mig börja med att erinra om att kunskaperna om miljöförhållandena i Öresund och Östersjön ökar successivt. Den miljöprövning som nu skall göras innebär att all väsentlig kunskap om miljökonsekvenserna av en Öresundsförbindelse skall tas till vara och beaktas.

I regeringsförklaringen slås fast att det konkreta förslag till utformning av förbindelsen som skall utarbetas skall bli föremål för prövning enligt naturresurslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen. En bred miljökonsekvensbedömning kommer därmed att ske. Detta är helt i enlighet med det avtal med Danmark om byggandet av en fast förbindelse över Öresund som riksdagen har godkänt.

Miljöprövningen skall gälla en fast förbindelses regionala påverkan samt effekter på Öresund och Östersjöns miljö. Avgörande för bedömningen blir bl.a. att den s.k. nollösningen vad gäller vattengenomströmningen mellan Östersjön och Kattegatt kan säkerställas. Detta överensstämmer helt med vad som regleras i den nyligen undertecknade Esbo-konventionen, vilken för övrigt ligger på riksdagens bord, rörande miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang.

Regeringsförklaringen anger också att respekten för det med Danmark träffade avtalet kräver att miljöprövningen görs med största möjliga noggrannhet. I detta sammanhang skall även andra stater än Sverige och Danmark ha möjlighet att yttra sig om projektet.

Med stöd av regeringsförklaringen och fattade beslut i fråga om prövningen av den aktuella Öresundsförbindelsen kan jag således bestämt hävda att regeringen kommer att se till att miljökonsekvenserna av denna förbindelse kommer att bli mycket grundligt utredda.

Anf. 96 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag vill också gratulera Olof Johansson till hans nya ställning som miljöminister.

I våras när vi förde diskussionen om Öresundsbron konstaterade flera av oss här i kammaren att Östersjön har ett ytterst känsligt ekosystem som är nära en kollaps och att vi kan drabbas av en oåterkallelig förstörelse av Östersjön. Det viktigaste problemet är syre- och saltbalansen, som intimt sammanhänger med genomströmningen genom Öresund. Många bedömde då att det var omöjligt att åstadkomma den reducering av genomströmningen som blir en följd av brobygget.

Kväveutsläppen i södra Sverige ligger på ungefär 25 kilo per hektar och måste enligt de flesta bedömarna minskas till 10 kilo per hektar för att vi skall klara försurningen. I vissa områden i Skåne är nedfallet upp till 60 kilo per hektar. 40 % av granarna är allvarligt skadade. Bly, svavel, koldioxid, ozon och kolväteutsläppen ökar.

En rad forskningsinstitut – däribland STU, havsforskningsföreningen och fiskeristyrelsen – ifrågasatte hela broutredningen. Flera viktiga instanser avstyrkte också. Jag har här centerpartiets motion när det gäller propositionen om brobygget. Man konstaterade i denna i våras att det var ytterst oansvarigt och miljöfientligt av regeringen att föreslå ett brobygge. Har Olof Johansson ändrat uppfattning?

Anf. 97 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Som Bengt Hurtig känner till så har en riksdagsmajoritet i Sverige numera, dvs. efter den där motionen, beslutat att godkänna ett avtal om en fast förbindelse över Öresund. Detsamma gäller en folketingsmajoritet i Danmark. Det är fråga om ett folkrättsligt bindande avtal mellan två stater. Jag antar att vi är överens på den punkten.

Miljöprövningen återstår emellertid. Man kan ha olika uppfattningar om huruvida vi har rätt system i Sverige. Men nu är det ett faktum att regelsystemet är så här och att vi har tillämpat det.

Frågan om projektets tillåtlighet avgörs i Sverige i enlighet med naturresurslagen och vattenlagen, medan prövningen enligt miljöskyddslagen handlar om de närmare villkor som behövs för miljön. Denna legala grund för miljöprövningen gäller bl.a. det i regeringsförklaringen angivna och avgörande kravet att vattenströmningen mellan Östersjön och Kattegatt kan säkerställas. Innan projekteringen har redovisats och innan prövningar har skett är det naturligtvis möjligt att göra olika bedömningar om miljökonsekvenserna. Det är precis det som har skett.

Anf. 98 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! I våras gjorde centerpartiets företrädare bedömningen att det här är ett omöjligt projekt ur miljösynpunkt. Man kan då välja olika strategier för hur man skall agera som parti. Jag måste konstatera att man i det här fallet ställer upp och är beredd att i värsta fall administrera ett genomförande, trots det motstånd man tidigare har haft. Detta gör man trots att EG under sommaren har skärpt kraven när det gäller villkoren för brons genom-

förande. Det har också krävts att andra alternativ skall utredas. Det gäller EG-parlamentets miljökommitté.

Anf. 99 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag är helt medveten om det Bengt Hurtig säger, nämligen att även EG har agerat och haft olika synpunkter i den här frågan. Vi har lyssnat till dessa synpunkter. Skulle man vilja ha en internationell panel, vilket vi har inbjudit till i regeringsförklaringen, handlar det naturligtvis i första hand om Östersjöns strandstater. Ett par av de stater som är berörda ingår i EG. Skulle de också vilja vara med i det här sammanhanget är jag för min personliga del öppen på den punkten.

Låt mig bara säga att vi naturligtvis har olika roller i det här sammanhanget. Jag är nu ansvarig för den miljöprövning som snarast är ett beslut i en domstolsprocess. Detta medför att jag yttrar mig med utgångspunkt i regeringsförklaringen, även om det skulle vara lockande att ha en politisk debatt med andra förtecken.

Anf. 100 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag konstaterar att miljöministern är beredd att släppa in de krav som EG-parlamentets miljökommitté har ställt i den här frågan. Det innebär att man också önskar en prövning av andra alternativ. Är det rätt uppfattat att regeringen i så fall skulle vara beredd att ge sig in på en sådan prövning?

Anf. 101 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tycker att man skall ta en sak i taget och i rätt ordning. Det innebär att miljöprövningen ger svaret på den fråga som Bengt Hurtig har ställt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.15 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

39 § Svar på fråga 1991/92:1 om den framtida polisdistriktsindelningen

Anf. 102 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Sten Söderberg har frågat mig om jag tänker ta initiativ till att låta utreda frågor om sammanslagningar av polismyndigheter.

Låt mig först säga att organisationsstrukturen inom polisväsendet har betydelse när det gäller bl.a. frågor om hur polisen på bästa sätt skall använda sina resurser.

Jag kan informera Sten Söderberg om att det pågår ett översynsarbete inom regeringskansliet. Målsättningen är att lägga fram förslag till förändringar i fråga om organisation och uppgifter på alla nivåer inom polisväsendet.

Syftet är att åstadkomma de förändringar som kan behövas just för att de samlade polisresurserna skall kunna utnyttjas på ett mer ändamålsenligt och effektivt sätt.

I uppdraget ligger bl.a. att se över den regionala polisorganisationen. Det handlar främst om vilka förändringar som kan behövas i fråga om polisens ledningsstruktur och administrativa förhållanden inom länen.

Jag vill tillägga att hittills vunna erfarenheter visar att den s.k. länspolismästarmodellen är den organisationsform som bäst svarar mot de krav på polisväsendet som ställs i dag. Den visar att det är möjligt att genom samordning och samverkan uppnå en totalt sett effektivare polisverksamhet. Det är därför min uppfattning att den s.k. länspolismästarmodellen, i linje med vad riksdagen uttalat, bör införas i hela landet, samtidigt som polisväsendet övergår till systemet med treåriga budgetramar.

Det finns i detta läge inte skäl att tillsätta ytterligare en utredning för översyn av de frågor som Sten Söderberg tar upp.

Anf. 103 STEN SÖDERBERG (nyd):

Herr talman! Fru minister!

Undan för undan ställs krav på resursförstärkning till polisen. Detta är bara en del av de problem som beskrivs. Vad som är minst lika viktigt är att använda resurserna på ett effektivare sätt. Den nuvarande organisationen av svensk polis, med en stor central och lokal byråkrati som tar resurser, kan med rätta ifrågasättas. Den resulterar i att resurserna inte räcker till förebyggande, direkt utredande eller övervakande verksamhet. Jag tror att polisverksamheten i år kommer att kosta ca 10 miljarder kronor.

Beträffande distriktsindelningen vill jag ge ett konkret exempel. I den norra regionen har vi ett åklagardistrikt, Sollentuna åklagardistrikt, som omspänner polismyndigheterna i Sollentuna, Jakobsberg och en grannkommun. Det rör sig alltså om tre polisdistrikt och ett åklagardistrikt. Man har en uppdelning på två domstolar, med en tingsrätt i Jakobsberg och en tingsrätt i Sollentuna, som svarar för Sollentuna och Märsta polisdistrikt.

Detta är inte bra från resurssynpunkt. Flera distrikt behöver sammanföras så att det blir en överensstämmelse mellan domstolens verksamhetsområde, åklagarmyndighetens verksamhetsområde och polisdistriktet för att därigenom erhålla effektivitet. I t.ex. Sollentuna polisdistrikt innebär byråkratin att det sommartid finns fler personer verksamma på det byråkratiska planet, på ledningsplanet, än vad det finns poliser i radiobilarna. Det är av det skälet som jag har tagit upp denna fråga.

Anf. 104 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Det finns en hel del intressant i det som Sten Söderberg förde fram. I detta sammanhang kan jag också nämna att det har förts fram

tankegångar om att varje län skall utgöra ett distrikt, en s.k. länspolismyndighet. Det kan i och för sig kunna vara en organisationsform som innebär många fördelar, inte minst med tanke på samordningsvinsterna och möjligheterna att dra ner på den totala administrationen. Men jag är av den uppfattningen att ett införande av länspolismästarmodellen i hela landet i mångt och mycket tillgodoser de samordningsfördelar som kan rymmas inom modellen med länspolismyndigheter.

Vi bör i första hand avvakta en utvärdering av införande av länspolismästarmodellen i hela landet. Om det skulle visa sig att det inte leder till avsett resultat, bör frågan om införande av länspolismyndighet övervägas.

Anf. 105 STEN SÖDERBERG (nyd):

Herr talman! Vad jag också efterlyst, fru minister, var en ekonomisk granskning av verksamheterna. De här byråkratierna är ju väldigt starka. Länspolismästare, polismästare och polisledningar slåss som djur och värnar sina verksamheter. Det skulle vara värdefullt att höra om man från regeringens sida är beredd att ta in en oberoende konsult, en ekonomisk expert, som kan se om det är vettigt ekonomiskt så som det fungerar i dag.

Anf. 106 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag har faktiskt inte uppfattat frågan som en fråga direkt om ekonomin. I mitt svar tog jag upp frågan om oberoende experter och påpekade att med tanke på det utredningsarbete som vi har finns det just nu inte skäl att tillsätta ytterligare utredningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1991/92:12 om mutbrott

Anf. 107 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Lars-Erik Lövdén har frågat mig om jag delar statsministerns uppfattning att de svenska mutbestämmelserna är "kineseribestämmelser" som kan likställas med felparkering och om jag i så fall avser att ta initiativ till ändring av bestämmelserna.

För mig är detta första dagen som jag har ordet i riksdagen. Jag vill därför säga att jag för egen del ser fram emot vad jag hoppas kommer att bli en saklig, öppen och konstruktiv debatt kring de många viktiga frågor som regering och riksdag kommer att behöva ta ställning till i en nära framtid. Detta gäller inte minst i förhållande till det socialdemokratiska partiet. Även om vi kan ha olika åsikter om mycket, har vi ett gemensamt intresse av att den politiska debatten präglas av respekt och lyhördhet för synpunkter och åsikter som framförs av andra grupperingar och partier. Det är då också viktigt att undvika att försöka vinna enkla politiska poäng genom polemiska överdrifter.

Tyvärr måste jag säga att Lars-Erik Lövdéns fråga är av just det slag som jag hoppas vi skall slippa framöver. Lars-Erik Lövdén vet naturligtvis att varken statsministern eller jag anser att den svenska mutlagstiftningen är "kine-

seri". I många länder är mutor och korruption ett av de allra allvarligaste samhällsproblemen. Bl.a. till följd av vår stränga lagstiftning gäller detta inte i Sverige. Det är en av de erfarenheter som vi förmedlar i det internationella samarbete som Sverige nu deltar i på detta område.

All lagstiftning måste emellertid tillämpas med förstånd och förnuft. Det är viktigt att undvika pedantisk formalism, eller "kineseri" om man så vill. Om vi skall kunna nå framgång i kampen mot den alltför utbredda allvarliga brottslighet som vi har, är det viktigt att kunna skilja mellan stort och smått. Det är något som jag hoppas att även Lars-Erik Lövdén anser.

Anf. 108 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att hälsa justitieministern välkommen till rikspolitiken. Det är ju Gun Hellsviks debut i kammaren, och jag ser fram emot många spännande och konstruktiva debatter framöver.

Jag har inte ställt min fråga för att på något sätt misstänkliggöra justitieministern. Jag har över huvud taget inte yttrat mig om den förundersökning som har bedrivits och som nu har lagts ner. Jag reagerade mycket hårt – jag var inte ensam om det – mot statsministerns uttalande där han, som jag och många uppfattade det, dömde ut de svenska mutbestämmelserna som "kineseribestämmelser". Att han sedan gjorde det under en pågående förundersökning var naturligtvis än allvarligare.

Vi har i Sverige av tradition hårda regler för mutbrott. Det är min bestämda uppfattning att vi skall ha det så också framöver. Får jag tolka justitieministerns svar på min fråga så, att hon delar uppfattningen att vi skall ha hårda och restriktiva regler framöver och att hon ser det som en angelägen uppgift att vi bedriver ett aktivt brottsbekämpande arbete även på det här området? Jag skulle vilja att justitieministern bekräftade att jag har tolkat hennes uttalande riktigt i detta avseende.

Anf. 109 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Mitt uttalande är rätt tolkat.

Anf. 110 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag är glad över att justitieministern gör detta klarläggande. Det innebär också att justitieministern inte delar statsministerns mer generella omdömen om mutbestämmelserna.

Anf. 111 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag tänker över huvud taget inte kommentera det sista som Lars-Erik Lövdén sade. Då var han på nytt inne i polemik.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1991/92:10 om förmånstagarförordnande i privata pensionsförsäkringar

Anf. 112 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Enligt gällande rätt kan enskild egendom inte tillskapas genom ett förmånstagarförordnande i en försäkring. Charlotte Cederschiöld menar att detta borde vara möjligt och har frågat justitieministern när en proposition kan bli aktuell. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Egendom som makar äger är antingen giftorättsgods eller enskild egendom. Det är bara sådan egendom som är giftorättsgods som skall ingå i bodelning efter en upplösning av äktenskapet.

Egendom kan göras enskild genom ett äktenskapsförord mellan makarna. Egendom kan också bli enskild genom att en givare i en gåvohandling föreskriver att den bortgivna egendomen skall vara mottagarens enskilda egendom. På motsvarande sätt kan egendomen bli enskild genom villkor i testamente. Vidare kan egendom som har kommit i stället för enskild egendom vara enskild. Vid sidan av detta finns det i dag ingen möjlighet att göra egendom enskild.

Jag anser att det är mycket som talar för att enskild egendom bör kunna tillskapas även genom förmånstagarförordnanden i försäkringar. De skäl som tidigare har anförts som stöd för att göra skillnad mellan å ena sidan villkor i samband med gåva och testamente och å andra sidan förmånstagarförordnanden framstår numera inte som så starka.

Jag tänker genast ta initiativ till att frågan bereds i justitiedepartementet. Men en lagändring kommer att ha en sådan betydelse att ett förslag till lagändring bör granskas i ett remissförfarande. Bl.a. därför kan jag inte i dag lämna något besked om när en proposition kommer att lämnas.

Anf. 113 CHARLOTTE CEDERSCHIÖLD (m):

Herr talman! Jag får tacka så mycket för svaret. Statsrådet gav ett helt annat svar än de svar som vi hörde från den tidigare majoriteten. Vi går nu in i en ny tid med en ny principiell inställning.

Försäkringssparande är uppskjuten konsumtion och bör så behandlas. Samma regler skall gälla som för testamente och gåvobrev. I testamente och gåvobrev kan man förordna om att viss egendom skall utgöra enskild egendom. Det är inkonsekvent att inte samma juridiska villkor gäller på försäkringsområdet.

Det nuvarande förhållandet har kritiserats av rättslig expertis, bl.a. av Gösta Walin i supplement till ärvdabalken 1988 och relativt nyligen av Anders Agell i Svensk Juristtidning 1/1990. Båda påtalar att en förändring av lagen är befogad, och att det föreligger ett stort praktiskt behov. Detta har också verifierats av försäkringsbolagen och försäkringsinspektionen.

Under förra mandatperioden hade vi en utfrågning i lagutskottet. Från försäkringsinspektionen talade man mycket om behovet. Man sade: Om man skall kunna säga nej på ett sådant här område, måste man – eftersom behovet är så stort – ha mycket starka skäl för att kunna göra det. Sådana skäl förelåg inte.

För att göra det här litet lättare för oppositionen – dvs. den andra sidan – vill jag ta upp ett exempel. Man får så ofta höra att det här rör bara de rika. En ensamstående mamma som är oroad för ATP-systemets urholkning sparar i en pensionsförsäkring. Mamman sliter, ligger i och dör ganska tidigt och efterlämnar en nygift dotter. Dotterns äktenskap spricker strax efter dödsfallet, och hennes man har då rätt till den ensamstående mammans halva sparkapital. Jag tror inte att spararen hade tänkt sig att så skulle bli fallet. Sådana förhållanden är inte särskilt bra.

Jag önskar statsrådet lycka till i ansträngningarna att förändra detta kollektivistiska samhälle till ett samhälle som bygger på frihet, rättssäkerhet och familjeansvar. Jag är glad att bollen nu börjat rulla i vad gäller förmånstagarförordnande.

Anf. 114 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Såvitt jag kan se har Charlotte Cederschiöld och jag ungefär samma uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Svar på fråga 1991/92:22 om folkrörelsernas roll i samhället

Anf. 115 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Göran Magnusson har frågat statsministern om följande formulering i regeringsförklaringen beträffande folkrörelser: "De ideella och frivilliga insatsernas roll i folkrörelser som idrottsrörelsen, kyrkorna och de fria samfunden spelar en ovärderlig roll i ett samhälle".

Göran Magnusson undrar om innebörden i den citerade meningen är att det frivilliga och ideella arbetet i andra, ej nämnda folkrörelser som t.ex. nykterhetsrörelsen, miljörörelsen, de partipolitiska ungdomsförbunden samt barn- och ungdomsorganisationerna med olika idéinriktning, är mindre värdefulla i ett gott samhälle.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag i stället för statsministern som skall svara på frågan.

Regeringen anser att de ideella och frivilliga insatserna i våra folkrörelser spelar en ovärderlig roll i vårt samhälle. Formuleringen i regeringsdeklarationen skall självfallet uppfattas som att detta gäller insatser i många olika typer av folkrörelser, inte minst de som bedriver barn- och ungdomsverksamhet.

Anf. 116 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet för svaret. Det är litet trist att behöva ställa den här typen av fråga och att regeringsförklaringen är så illa formulerad. Det står faktiskt att det enbart är idrottsrörelsen, kyrkorna och de fria samfunden som utför ett ovärderligt arbete. Jag har fått flera påringningar från och haft kontakter med människor som ställt sig mycket förvånade till hur regeringen har kunnat klara denna formulering.

Vi har nu fått ett bra svar från det statsråd som är ansvarigt för folkrörelser

och barn- och ungdomsverksamhet. Därför finns det inte någon anledning att föra diskussionen vidare. Som jag ser det har vi fått en läsanvisning till regeringsförklaringen. Det som står i regeringsförklaringen skall inte tolkas bokstavligt utan det skall uppfattas som att det avser folkrörelser i allmänhet. Man får då en helt annan uppfattning om regeringens inställning på den här punkten. Det är bra, men jag kan inte underlåta att ställa frågan: Varför formulerade regeringen sig så illa på det här punkten?

Anf. 117 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Regeringens avsikt med att ta med detta i regeringsförklaringen var naturligtvis att markera att folkrörelserna har en ovärderlig betydelse för samhället. Om det har kunnat missuppfattas är detta att beklaga.

Jag håller inte riktigt med om att formuleringen är så dålig. Det beror på hur man behandlar svenska språket. "Som" kan också tydas såsom "t.ex.", och man kan skriva "som" i stället för "såsom".

Intentionen är i alla fall helt klart den att man i regeringsförklaringen ville markera att folkrörelserna betyder otroligt mycket för ett demokratiskt samhälle. Det är vad man skall ta till sig.

Anf. 118 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag tycker inte formuleringen blir bättre om man i stället för "som" använder "såsom". Det handlar ju om folkrörelser såsom idrottsrörelser, kyrkorna och de fria samfunden. Övriga folkrörelser omnämns inte och exkluderas således genom det sätt varpå man har formulerat sig.

Vi skall emellertid inte strida om vad som står i regeringsförklaringen. Vi har fått en rejäl rättelse och en ordentlig läsanvisning. För min del tolkar jag nu det så att regeringen avsåg alla folkrörelser, men att man inte nådde ända fram utan omnämnde en del. I efterhand har man gjort en korrigering. Man har ungefär den inställning som regeringar brukar ha till folkrörelser, nämligen att de i allmänhet gör ett bra och värdefullt arbete i vårt samhälle. Därmed låter jag mig nöja i denna omgång.

Anf. 119 Civilminister INGER DAVIDSON (kds):

Herr talman! Det är jag tacksam för. Det finns ca 200 000 föreningar i vårt land. Vi hade därför fått vissa svårigheter om vi hade gjort ett större urval. Jag tror att Göran Magnusson och jag är överens och att han har uppfattat intentionen i det som står i regeringsförklaringen. Därmed är jag nöjd.

Anf. 120 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag hade inte väntat mig att man skulle räkna upp alla folkrörelser. Det är ju alldeles orimligt. Det finns ju tidigare regeringsförklaringar att tillgå, där man inte har exkluderat några folkrörelser genom sin formulering. Det hade varit tillräckligt att titta på dem, vilket inte hade bidragit till att göra denna regeringsförklaring längre.

Vi har nu fått ett auktoritativt uttalande och en läsanvisning. Därmed får vi i Folkrörelsesverige låta oss nöja.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 121 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat socialministern om han kan garantera att rätten till fri abort inte kommer att inskränkas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att jag skall svara på frågan.

Några planer på att inskränka rätten till fri abort föreligger inte.

Anf. 122 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet Bo Könberg för svaret. Jag visste inte vilken fördelning av ärendena som skulle gälla när jag ställde frågan. Därför adresserade jag den inte till rätt statsråd. Jag skall emellertid be att få hälsa detta statsråd välkommen till denna kammare.

Jag är naturligtvis oroad över skrivningen i regeringsförklaringen, vilket jag också har tagit upp i min fråga. Det finns en del skrivningar som tidigare inte har förekommit i regeringsdeklarationen, bl.a.: "Den snabba utvecklingen inom den medicinska och biologiska forskningen reser ständigt nya och svåra etiska problem. Denna utveckling ställer krav på en sammanhållen och etiskt förankrad politik. Utgångspunkten skall alltid vara den syn på människan och på människolivets helgd som har sin förankring i den kristna etiken och den västerländska humanismen. Alla människor har samma värde. Den grundläggande mänskliga rättigheten är rätten till liv".

Denna formulering har väckt farhågor för att det borgerliga parti som heter kds och som också ingår i regeringen på detta sätt har fått in sin syn på just abortfrågan, rätten till liv och rätten för kvinnan att själv avgöra om hon skall genomgå abort eller inte.

Bo Könberg sade i svaret att "några planer på att inskränka rätten till fri abort föreligger inte", och det låter ju betryggande. Jag undrar då vad skrivningen i regeringsförklaringen egentligen betyder. Hur har man hanterat det faktum att ett politiskt parti som ingår i regeringen har tagit upp just frågan om abort i sitt valmanifest? Man vill alltså koppla ihop abortfrågan med att livet startar vid befruktningen, vilket innebär att abort är att jämställa med mord.

Det finns också företrädare för detta parti som uttalat sig på samma sätt i pressen. En journalist har under avdelningen Kyrkonytt i Dagens Nyheter skrivit att man vet att kds utövat påtryckningar för en ny abortlag. Jurister undersöker redan hur en sådan lagändring skall kunna genomföras.

Jag undrar hur ni i regeringen har diskuterat kring den här frågan. Jag antar att ni har fört en diskussion, eftersom denna formulering finns med i regeringsförklaringen. Jag skulle vilja ha litet mera bakgrund till detta utmärkta uttalande, dvs. att det inte finns någon risk.

Anf. 123 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Bakgrunden är det besked som jag nu har lämnat.

Regeringsförklaringen har naturligtvis formulerats på grundval av vad fyra olika partier har skrivit sig samman om. Det är inte något märkligt att det i en sådan regeringsförklaring markerats att man skall se på frågor som rör medicinsk forskning med ett etiskt synsätt. Jag tror att flertalet här i kam-

maren kan ställa sig bakom att detta skall vara förankrat i kristen etik och västerländsk humanism.

Inom detta ämnesområde kan det förstås komma att dyka upp olika typer av etiska implikationer. En sådan implikation som nyligen prövades av den utredning som lade fram sitt förslag i höstas handlar om att vi allt tidigare kan rädda för tidigt födda barn, vilket auktualiserat frågeställningen kring gränsen för de sena aborterna. I det förslag som lades fram konstaterade man att det inte behövdes någon ändring på den här punkten.

I övrigt tänker jag inte närmare gå in på innehållet i regeringsförhandlingarna. Jag nöjer mig med att svara på frågan om vad som skall hända och om det förbereds några ändringar i politiken på det här området, och den har jag redan svarat på.

Anf. 124 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Vi kanske får läsa om hur det gick till på dessa överläggningar i någon memoarbok så småningom.

Det är möjligt att många här i kammaren kan ställa sig bakom det här med kristen etik. För mig är religionen en privatfråga. Jag anser att etik är någonting annat. Det handlar om rätt och fel. Man måste inte nödvändigtvis blanda ihop etik med religion.

Jag är medveten om dessa landvinningar när det gäller att rädda barn som är för tidigt födda och att det ger upphov till diskussioner. Men detta behöver inte blandas ihop med frågan om rätten till abort och vem som skall fatta beslut om abort. Det är väldigt olyckligt att blanda samman dessa två frågor. Jag kan inte se någon motivering till att över huvud taget göra en sådan sammanblandning.

Rätten till abort är en fråga för sig, oavsett när man fattar beslutet. Att man sedan gör medicinska framsteg när det gäller att rädda barn som är för tidigt födda är naturligtvis någonting som vi kan välkomna. Jag kan inte riktigt förstå sammankopplingen av dessa två frågor.

Anf. 125 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det är självklart att religion och moral inte alltid är samma sak. Samtidigt har alla religioner som jag känner till moral. Den moralbildning som vi har i vårt land har i huvudsak grundat sig på vår kulturtradition, vilket innebär att den har grundats på kristen etik och västerländsk humanism – precis som det står i regeringsförklaringen.

Jag är något förvånad över att Gudrun Schyman inte ser den komplikation som kan uppstå. När det nu sker sådana landvinningar när det gäller att rädda för tidigt födda barn kommer man mycket nära gränsen för sen abort – gränserna överlappar t.o.m. varandra. Det är väl ingen slump att JO Tor Sverne belyste den här frågeställningen i den utredning som han gjorde häromåret. Jag har bara nämnt denna utredning som ett exempel på att det i detta sammanhang förstås kan finnas och komma att finnas etiska implikationer som behöver belysas. Men låt oss inte i denna debatt komma alltför långt från den ursprungliga frågan som jag har givit ett mycket klart besked på.

Anf. 126 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag talade inte om moral utan om etik. Etik är läran om rätt och fel. Moral är väl vad man i praktiken håller sig till.

Det är möjligt att vi inte kommer längre i denna debatt. Jag utgår ifrån att utfästelsen om att det inte finns några planer på att inskränka rätten till fri abort är väl förankrad i den nya regeringen, och då behöver vi väl inte föra den här debatten något mera.

Överläggningen var härmed avslutad.

44 § Svar på fråga 1991/92:29 om oseriös medicinsk verksamhet, s.k. hälsofirmor

Anf. 127 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat socialministern om han avser att vidta några åtgärder för att sätta stopp för viss typ av oseriös medicinsk verksamhet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag, som skall svara på frågan.

Bakgrunden till Gudrun Schymans fråga är uppgifter i pressen om att oseriösa s.k. hälsofirmor har polisanmälts för kvacksalveri och grovt bedrägeri av en läkare vid Rättviks vårdcentral.

Den typ av verksamhet, som beskrivs här, faller in under den s.k. kvacksalverilagens tillämpningsområde men även under brottsbalken. Kvacksalverilagen innehåller vissa begränsningar när det gäller hälso- och sjukvård som bedrivs mot ersättning och inte står under socialstyrelsens tillsyn, t.ex. förbud mot behandling av patienter under åtta års ålder och patienter med vissa sjukdomar som cancer eller diabetes.

Hälsokostrådet, som är en branschorganisation för hälsohem och naturmedelsföretag, har en egen uppföljning och kontroll av sina medlemmar och deras produkter. Jag har blivit informerad om att de namngivna företagen inte är anslutna till branschorganisationen. Hälsokostrådet tar också starkt avstånd från denna typ av oseriös verksamhet.

Utan någon koppling till de relaterade fallen, som ju är föremål för rättslig prövning, vill jag säga att jag anser att det är upprörande om sjuka människor utnyttjas och luras. Det finns anledning att diskutera en ny lag om alternativmedicinsk verksamhet i samband med beredningen av alternativmedicinkommitténs betänkande.

Anf. 128 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka även för detta svar. Vi är väl överens i sakfrågan: sådant här skall inte förekomma. Jag delar den uppfattning som statsrådet ger uttryck för, när han säger att "det är upprörande om sjuka människor utnyttjas och luras". Nu är det ju inte fråga om "om" utan fråga om "att".

Det exempel som jag har tagit upp är ju inte det enda exemplet utan ett bland många. Sådant här förekommer. Det går tydligen att starta sådana här firmor hur som helst och genom annonser locka till sig människor, som inte

mår bra, som känner sig oroliga och som inte anser sig riktigt bemötta i den ordinarie sjukvården.

Jag diskuterade för två år sedan denna fråga med den föregående regeringen. Då fick jag till svar att man skulle se på detta igen när alternativmedicinkommittén hade kommit med sitt betänkande. Kvacksalverilagen är uppenbarligen inte tillräcklig i detta fall.

Det går säkert att komma åt dessa fall med andra rättsliga medel, t.ex. bestämmelserna om bedrägeri. Men problemet är att man måste komma till rätta med dessa fall innan de sker. Den nuvarande lagstiftningen medger endast att man kan ingripa efteråt, t.ex. genom att anmäla någon för bedrägeri. Det måste finnas någon form av etableringskontroll eller liknande. Jag vill fråga: Den nya lag som statsrådet flaggar för, vad skall den innehålla och när kommer den? Det är ju väldigt allvarligt att denna verksamhet pågår och att människor lider. Går det inte att stärka kvacksalverilagen tills vidare så att vi slipper att sopa efteråt?

Anf. 129 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Min bedömning är att det är svårt att tillfälligt förstärka lagen. Frågan om alternativ medicin i stort bereddes av alternativmedicinkommittén. Om man skall tolka det lagförslag som kommittén lade fram, ville den väl närmast ha en uppluckring av de nuvarande reglerna, dvs. en utveckling i motsatt riktning mot den som Gudrun Schyman antyder. Jag har velat peka på att man får se på detta förutsättningslöst i samband med att man bereder kommitténs betänkande.

Förutom att det finns ett problem som består i att människor luras är det också så att många människor ibland vill ha mer av alternativ medicin än för närvarande. Det finns alltså olika uppfattningar bland befolkningen i stort om dessa frågor. Den avvägning som samhället enligt min mening måste stå för är att inte ha alltför mycket av regler och etableringskontroll samtidigt som man måste stoppa bedrägerier riktade mot människor. Hur kvacksalverilagen skall se ut får man pröva i det sammanhanget. Någon tillfällig ändring av den kan jag inte se att det just nu finns utrymme för.

Anf. 130 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Det låter som en mycket liberal tolkning. Jag vet att det finns människor som är intresserade av alternativ medicin, som kan vara ett mycket bra komplement. Men det är under förutsättning att man ändå har kontroll över vad som pågår. Den typ av hälsofirmor som jag har tagit såsom exempel är rena rama kvacksalveriet. Man säljer mineralsoppa utifrån några blodanalyser som ingen förstår sig på. Man representerar på ett oseriöst sätt en form av sjukvård. Det måste vara möjligt att införa någon form av kontroll, innan människor får börja annonsera ut sina tjänster på detta sätt. Jag vill ha ett uttalande från statsrådet om att man omedelbart skall se på detta problem och göra något åt det.

Anf. 131 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det torde vara väldigt svårt att införa en ordning, där man skulle kontrollera allt sådant här i förväg. Den metodik som finns i kvacksal-

verilagen, dvs. att tala om vad man får och inte får göra, tror jag är den enda framkomliga vägen.

Vad vi nu har att göra är att vi på grundval av en mycket gammal lagstiftning – som kvacksalverilagen är – måste söka bedöma vad som har hänt under den tid som lagen har funnits för att se vilka ändringar som kan göras. Jag har väldigt svårt att tänka mig ett generellt system för att kunna kontrollera alla de olika metoder som finns för människor som tror att de kan bli bättre. Det skulle såvitt jag förstår innebära en total läkemedelsprövning av alla former av naturläkemedel. Det tror jag inte att något land i världen kan tänka sig.

Anf. 132 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall då kanske koncentrera mig på att diskutera kvacksalverilagen. Det är riktigt att det talas om en uppluckring. Men jag påstår att det innebär ett problem att lagen är så gammal och otidsenlig att man inte kan använda den i sådana här fall. Då undrar jag om statsrådet kan tänka sig att flagga för en skärpning så att kvacksalverilagen kommer att innehålla effektivare regler. Frågan är också vem som skall utöva tillsyn över sådan här verksamhet.

Anf. 133 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Alternativmedicinkommitténs betänkande bereds i regeringskansliet. Det har varit föremål för remissbehandling. Vad den nya regeringen nu har att göra är att gå igenom remissvaren och ta ställning till dem. För dagen kan jag inte ge något besked om huruvida det förslag som vi kommer att lägga fram kommer att innebära sådana skärpningar som Gudrun Schyman önskar. Jag vill åter understryka att vi skall se över lagen men inte införa ett stort kontrollsystem.

Anf. 134 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag får väl nöja mig med det beskedet. Jag väntar med spänt intresse på det förslag som kommer från regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

45 § Svar på fråga 1991/92:4 om postens regionala organisation i Norrland

Anf. 135 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att få en ordentlig analys av postverkets regionala organisation i Norrland, med regionkontorens lokalisering.

Postverket är ett affärsverk med uppgift att befordra brev och distribuera paket samt förmedla betalningar. Riksdag och regering anger mål för verksamheten, och det överlåts sedan på postverkets styrelse och ledning att uppfylla målen. Riksdag och regering skall således inte detaljstyra verksamheten.

I 7 § förordningen (1988:79) med instruktion för postverket anges följande:

"För poströrelsen är landet indelat i postregioner. Postverket bestämmer närmare om den regionala och lokala verksamhetens organisation samt – efter samråd med berörd kommun – namn på postkontor."

Frågan om den regionala indelningen av verksamheten har alltså delegerats till postverkets koncernstyrelse.

Den nya regionindelningen innebär inte någon förändring av det regionalpolitiska ansvar som ålagts postverket av riksdag och regering, nämligen att brev och paket samt betalningar skall förmedlas så att alla kan nå alla.

Jag förutsätter att postverkets styrelse gjort den affärsmässiga bedömningen att den nya regionindelningen är den mest lämpliga för verksamheten.

Anf. 136 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga. Det var dock ett väldigt tunt svar, i princip ett citat ur postverkets instruktion. Det kan kanske vara värt att återge för några. Men vi som bor i de norra delarna av detta land har upptäckt att av de tretton nya regionkontor som skall lokaliseras har ett enda placerats i landets nordligaste del och de övriga tolv i Mellan- och Sydsverige. Då skall man komma ihåg att den nordligaste delen representerar en tredjedel av landets yta. Om en kirunabo vill ha någon form av kontakt med postens regionkontor, måste han flyga 65 mil för att uppnå denna kontakt. Jag har väldigt svårt att översätta detta till regionalpolitik, för det är ju det ansvaret som vi såsom politiker til syvende og sidst har.

Regionalpolitiken kan inte helt överlämnas till postverket och dess styrelse. Vi måste såsom politiker ha en åsikt. Därför frågade jag statsrådet om han inte kunde göra en ordentlig analys av situationen. Detta är för oss början till en regionalpolitisk nedrustning. Det är lika dumt som att påstå att stockholmarna får lika bra service av posten om man lägger stockholmarnas regionkontor i Köpenhamn. Det är ju sådant avstånd det är fråga om. Jag måste därför upprepa min fråga, som jag tycker är oerhört viktig, i förhoppning om att få ett bredare svar: Känner statsrådet någon form av engagemang i den viktiga samhällsuppgift som postens service är?

Anf. 137 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag kan försäkra Sten-Ove Sundström att jag och regeringen känner ett oerhört starkt ansvar för regionalpolitiken i Norrland. Men till skillnad från Sten-Ove Sundström tror jag inte att vi förbättrar den genom att placera ut ett antal regionkontor för postverket i den norrländska terrängen. Helt andra åtgärder måste till. Jag skall gärna svara bredare på frågan om vi är beredda att göra en analys av detta. Jag kan svara ja på den frågan. Jag skall ta upp denna sak med postverket och höra vad som ligger bakom. Men vi måste vara eniga om en sak: Vi löser inte Norrlands regionalpolitiska problem genom att vidta denna typ av åtgärder.

Däremot finns det en risk med den linje som Sten-Ove Sundström företräder, alltså att regeringen skall gå in och ta över ett detaljstyrande ansvar för

verket. Jag har den uppfattningen att ju mer vi blandar oss i organisationsfrågorna, desto större är risken för en helt motsatt effekt. Det arbete som bedrivs inom regeringen för att tydliggöra statens, dvs. ägarens, roll och postverkets roll blir då diffusare. Ju mer vi blandar oss i den löpande driften, desto mindre möjligheter har vi sedan att kritisera det sätt varpå verksamheten bedrivs.

Vad jag framför allt skall kontrollera är att brev, paket och betalningar förmedlas så att alla kan nå alla. Det är den viktigaste uppgiften. Regionalpolitiken sköter vi genom andra metoder än att gå in och detaljstyra postens verksamhet.

Anf. 138 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar för denna komplettering av svaret. Jag delar naturligtvis kommunikationsministerns syn när det gäller detaljstyrning. Riksdag och regering skall självfallet inte detaljstyra verken. Men det är ändå viktigt att man följer verksamheten i de fall man kan tvingas att gå in och ta några i örat, om de direkt motarbetar den regionalpolitik som förs av riksdag och regering. Det är väldigt viktigt att vi är observanta på detta.

Jag anser inte att man kommer åt problemen genom att inrätta en massa regionkontor i Norrland – tvärtom. Men det är viktigt hur man placerar dem. När det gäller en så pass stor yta som det här trots allt är fråga om med ett enda kontor, måste man se till att man får en någorlunda central placering, i detta fall i Luleå. Då hade kirunabon bara haft 35 mil till kontoret och hade haft mycket lättare att nå den service som ett regionkontor erbjuder. Det är inte antalet regionkontor som är det viktiga utan hur man placerar dem. Det gläder mig att statsrådet tydligen skall se på denna bit. Det är väldigt angeläget att man observerar just lokaliseringen av regionkontoren.

Anf. 139 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Vi börjar tydligen bli eniga. Vi gör befolkningen på alla andra orter utom Luleå besvikna, om vi lägger regionkontoret där. Om det skulle bli så som Sten-Ove Sundström vill, fick jag antagligen nya frågor om varför regionkontoren inte läggs på den plats som postverket från början hade avsett.

Avsikten är att göra Sverige rundare utan att kostnaderna för postverket ökar på ett orimligt sätt. Jag tror att Sten-Ove Sundström kommer att bli nöjd, om vi håller portoutvecklingen inom rimliga gränser och överlåter organisationen åt postverket. Om vi tar över detaljregleringen, har vi till slut postens hela administration på kommunikationsdepartementet. Den utvecklingen vill vi inte se.

Anf. 140 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Det senaste kan jag instämma i. Det är riktigt att man skall vara försiktig med att detaljstyra. Men ibland måste man gå in, när saker uppenbarligen blir fel såsom i detta fall. Men när det gäller en så här stor del av landet, är jag helt övertygad om att vi åstadkommer minsta möjliga

missnöje, om vi lägger regionkontoret i mitten, i detta fall i Luleå. Denna typ av struktureringar åstadkommer trots allt missnöje.

Överläggningen var härmed avslutad.

46 § Svar på fråga 1991/92:21 om sambeskattningen av makars förmögenhet

Anf. 141 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig när regeringen avser att föreslå riksdagen att avskaffa sambeskattningen av makars förmögenhet.

Redan till 1992 års taxering slopas förmögenhetsskatten på arbetande kapital. Förslag om detta bereds för närvarande inom regeringskansliet. I det sammanhanget prövar vi också förusättningarna – bl.a. det statsfinansiella utrymmet – för att redan nu ta ytterligare steg mot förmögenhetsskattens slopande. En fråga som naturligt kommer upp i en sådan diskussion är sambeskattningen. Innan beredningen har avslutats inom några veckor kan jag inte lämna Hugo Hegeland det exakta besked han efterlyser. Som framgår av regeringsförklaringen kommer vi emellertid på några års sikt att avskaffa förmögenhetsskatten.

Anf. 142 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag får väl börja med att gratulera Bo Lundgren till utnämningen till statsråd. Jag vill också tillägga att det gläder mig att åtminstone några statsråds utnämning bottnar i en obestridlig kompetens på det område de är satta att sköta.

Beträffande svaret får jag väl tacka för att Bo Lundgren har kommit hit och försökt att svara på min fråga, men jag kan ju inte hoppa i taket för svaret, eftersom jag inte får något positivt besked.

Man skall tänka på att denna sambeskattning av förmögenhet har funnits mycket länge, men 1970, om jag inte minns fel, infördes särbeskattning när det gäller inkomster. Det måste då ha varit ett rent förbiseende att man inte också införde särbeskattning när det gäller förmögenheter. Om äkta makar har var sin förmögenhet och äktenskapsförord är förmögenheterna resp. makes enskilda egendom, och de har inte giftorätt och än mindre arvsrätt till varandras enskilda egendom. Det är alltså resp. makes helt enskilda egendom. Men trots detta skall en make vara med och betala förmögenhetsskatt på den förmögenhet som den andra maken råkar ha med sig i boet. Detta är ju i och för sig inte en nackdel, men jag tycker ändå att det är en orättvisa. Det finns en distinktion. Man kan i och för sig inte säga att förmögenhetsskatten är orättvis, utan den är orimlig, medan jag anser att sambeskattningen av förmögenhet är orättvis. Detta tycker jag är en viktig distinktion att göra. Distinktioner underlättar livet, medan sanktioner försvårar det. Därför undrar jag om Bo Lundgren ändå inte skall anstränga sig att påskynda avvecklingen av denna orättvisa sambeskattning som finns. Och det är naturligtvis mycket tacksamt, men det kommer naturligtvis att ta tid innan

vi får ned förmögenhetsskatten till noll, så det kan ta mycket lång tid innan denna orättvisa elimineras.

Anf. 143 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Blotta faktum att Hugo Hegeland skulle hoppa i taket skulle ha fått mig att överväga ett mer konkret svar. Men förmögenhetsskatten skall ju slopas på några års sikt. Det innebär inte att man under lång tid kommer att ha kvar sambeskattning av förmögenhet. Det kommer inte att finnas någon förmögenhetsskatt över huvud taget.

Prioriteringen från regeringens sida måste självfallet vara att i första hand undanröja den del av förmögenhetsskatten som är mest negativ ur tillväxtsynpunkt, dvs. förmögenhetsskatten på arbetande kapital, som låser in kapital som höjer kostnaderna för mindre företag.

När vi i regeringen sedan går vidare och helt slopar förmögenhetsskatten måste vi naturligtvis avväga det tillgängliga statsfinasiella utrymmet mot vad som behövs för tillväxten. Men jag kan försäkra Hugo Hegeland att det är mycket intressant och stimulerande att hålla på med ett arbete som innebär att man på några års sikt helt slopar förmögenhetsskatten. Då finns inte längre det problem som Hugo Hegeland mycket riktigt sade att vi har haft under hela den tid som vi har haft förmögenhetsskatt i Sverige.

Anf. 144 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt som Bo Lundgren säger, nämligen att förmögenhetsskatten, framför allt på arbetande kapital, verkar negativt. Däremot kan man säga att sambeskattningen inte verkar negativt på det sättet att den har förhindrat några äktenskap. Det tror jag inte. Det är en börda som man gärna betalar för. På det sättet kan man naturligtvis fortsätta med den. Men jag tycker ändå att den är ett anomalistiskt inslag i beskattningen. Att man successivt minskar förmögenhetsskatten och så småningom kommer ned till noll är naturligtvis ett sätt att gå fram. Då försvinner givetvis problemet.

Nu säger statsrådet Lundgren att man på några års sikt kommer att avskaffa förmögenhetsskatten. Men betyder det att Bo Lundgren räknar med att han också kommer att vara statsråd på några års sikt?

Anf. 145 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag förutsätter att den kloka politik som regeringen kommer att föra kommer att innebära att regeringen sitter kvar under denna mandatperiod och även under ytterligare mandatperioder för att kunna föra in Sverige i en ekonomisk situation med ökad tillväxttakt och annat som ger utrymme för ytterligare skattesänkningar.

Anf. 146 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag instämmer gärna i den förhoppningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

47 § Svar på fråga 1991/92:31 om skattskyldigheten för biodling

Anf. 147 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Karin Falkmer har frågat mig om när jag är beredd att avskaffa skattskyldigheten för sådan biodling som ej är näringsverksamhet.

En förutsättning för att en skattepliktig inkomst skall uppkomma för en hobbybiodlare är att verkamheten går med vinst. Avdrag får göras för de kostnader som uppkommit i verksamheten. Går verksamheten med förlust ett år får avdrag göras för underskottet mot intäkten nästa år.

Till grund för reglerna ligger principen om en likformig inkomstbeskattning. När det gäller biodling missgynnade de tidigare reglerna dem som bedrev yrkesmässig biodling, eftersom de inte kunde konkurrera med hobbybiodlarna på skattemässigt lika villkor.

Av bl. a miljömässiga skäl kan det finnas anledning att ändra reglerna vad avser några enstaka bikupor. Jag är dock inte beredd att nu ta ställning på denna punkt.

Anf. 148 KARIN FALKMER (m):

Jag tackar biträdande finansministern för svaret. Även om jag jag ser en viss öppenhet för att ändra reglerna är jag något besviken över att beskedet inte var mer konkret.

Hobbybiodlare är entusiaster. De är ofta pensionärer och upplever sig nu plötsligt vara drabbade av två stora hot. Det ena hotet är ett litet spindeldjur, som dess bättre inte kan skyllas på politiska beslut i denna kammare. Det andra hotet är de nya skattereglerna. Enligt dessa skatteregler tvingas alla hobbybiodlare att föra anteckningar och spara räkningar, kvitton m.m., så att kontroll kan ske av deklarationen. Allt från kostnader för drottningbyte, inköp av fodersocker och honungskärl till kostnader för elström, vatten och egen bil måste bokföras, liksom intäkter vid honungsförsäljning. Vid större inköp, t.ex. av bikupor, medges förslitningsavdrag, som vanligen fördelas på 50 år. Dessa handlingar skall sparas under upp till sju år. Det är orimligt att alla hobbybiodlare skall behöva utsättas för denna pappersexercis.

Anf. 149 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag kommer att uppehålla mig vid skattefrågan. Jag inser att det även kan finnas andra problem när det gäller biodlingen. Och det är alldeles uppenbart att det i skattelagstiftningen ibland finns behov av att dra gränser som kan komma att påverka en del negativt.

Eftersom det är min ambition att ändra skattelagstiftningen i en riktning som minskar krångel och byråkrati och förenkla tillämpningen både för skattskyldiga och för dem som har att hantera skattelagstiftningen, finns det anledning att se över gränsdragningen i detta sammanhang. Eftersom jag har haft förhållandevis kort tid på mig att studera frågan i detalj och eftersom det finns andra gränsdragningsfrågor som man måste fundera över när det gäller inkomstbeskattningen, kommer vi att belysa frågan i en eller annan form. Jag hoppas att förhållandevis snart kunna lägga fram förslag som innebär förenklingar och minskat krångel i detta avseende. Men innan jag närmare har studerat vilka problem som finns och vilka gränsdragningsproblem

som kan uppkomma med en ny gräns, är jag inte beredd att komma med ett konkret svar i dennna fråga.

Anf. 150 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Det gläder mig att höra att öppenheten finns och är tydlig. Kontroll, uppgiftslämnande och beskattning gör att många biodlare som har bara några kupor i dag håller på att tappa stinget och överväger att avveckla sin verkamhet. Då finns det risk för att bina och bikuporna i naturen försvinner. Bina behövs för pollineringen, eftersom det ger frukt på våra fruktträd. Detta är alltså även ur samhällets synvinkel en viktig verksamhet som biodlarna bedriver.

Anf. 151 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag är fullt meveten om de effekter det skulle få om man inte får en tillräcklig omfattning på biodlingen, bl. a. när det gäller pollineringen. Och det är naturligtvis min ambition att jag, samtidigt som jag ser till att den yrkesmässiga biodlingen får rimliga arbetsvillkor, också ser till att hobbybiodlingen kan ha sting även i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

48 § Svar på fråga 1991/92:23 om medlemskapsförhandlingarna med EG

Anf. 152 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Mats Hellström har frågat mig vilken den svenska regeringens ambition är i fråga om tidtabellen för svenska medlemskapsförhandlingar med EG mot bakgrund av uttalanden av statsministern och mig.

Enligt regeringsförklaringen i riksdagen den 4 oktober 1991 kommer regeringen med all kraft att verka för att Sverige snarast möjligt blir fullvärdig medlem av EG.

Detta innebär också att vi önskar komma in i en förhandling med EG så snart som möjligt.

Anf. 153 MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig först gratulera Ulf Dinkelspiel till det mycket viktiga arbetet som EG-statsråd i regeringen. Jag hälsar även Ulf Dinkelspiel välkommen till kammaren.

Jag vill också tacka för svaret på frågan, som ju rätar ut de frågetecken som onekligen uppstod när Carl Bildt efter besöket i Helsingfors uttalade sig på ett sådant sätt att man fick ett helt annat intryck än det som regeringsförklaringen förmedlade och som Ulf Dinkelspiel själv gav uttryck för i TV-programmet Magasinet. Jag hade inga som helst invändningar när jag såg Ulf Dinkelspiels redovisningar i Magasinet. Jag blev däremot desto mer förvånad när jag nästa morgon kunde läsa Carl Bildts uttalanden i Helsingfors, där ju finska tidningar som Hufvudstadsbladet hävdade att han har sagt att

han kan tänka sig att dröja med de svenska EG-förhandlingarna om det finns garantier för att övriga Norden satsar på fullvärdigt medlemskap i EG.

I Svenska Dagbladet talas det om gemensamma nordiska förhandlingar med turboeffekt. Och i Dagens Nyheter hävdas det som jag har tagit upp i min fråga, nämligen att Carl Bildt har uttalat att det kunde vara en fördel att ta en fördröjning av förhandlingarna om hela Norden som region kom in i Gemenskapen.

Jag har ställt den här frågan för att få den klarhet som Ulf Dinkelspiel nu har skapat. Det är Ulf Dinkelspiels uttalanden och regeringsförklaringen som gäller och inte det statsministern sade efter besöket i Helsingfors. Det är inte bra om det skapas intryck av att regeringen ger ett annat besked till våra finska vänner i Helsingfors än de besked som den ger här i Sverige.

Anf. 154 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka Mats Hellström för de vänliga orden och hans välkomsthälsning.

Jag tror att missförstånden bottnar inte så mycket i statsministerns uttalanden som i olika pressrapporter och tolkningar av vad han sade. På en fråga vid presskonferensen i Helsingfors sade statsministern att det nordiska perspektivet är viktigt och att det vore en fördel för Sverige om vi fick en nordisk utveckling i samma riktning. Om en och annan svensk komplikation uppkommer, vilket jag inte tror, får vi vara beredda att ta den. Vad som ligger i det här är först och främst att det inte kan bli fråga om gemensamma förhandlingar. Det kan möjligen bli fråga om parallella förhandlingar, som det förmodligen blir med Österrike. Därnäst uppstår frågan om ikraftträdandet. Då kan det exempelvis vara på det sättet att EG vill lägga ihop dessa tidsmässigt. Man kan inte utesluta att en sådan situation uppstår. Men vår ambition är och förblir att bli medlemmar 1995. Och jag tror att Mats Hellström och jag är eniga på den här punkten, och det framgår också av hans uttalanden.

Anf. 155 MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Ja, vi är eniga, och det är bra. Eftersom tre olika tidningar har gjort så olika tolkningar av vad statsministern har sagt i Helsingfors vore det bra om denna stramhet i fortsättningen också präglar regeringens uttalanden utomlands.

Anf. 156 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Om detta uttalande har bidragit till att skapa full klarhet är jag bara tacksam.

Överläggningen var härmed avslutad.

49 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Förslag
1991/92:11 till utrikesutskottet

50 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositionerna
1991/92:18 Ändringar i försäkringsrörelselagen
1991/92:21 Teckning av aktier m.m. i Nordbanken
1991/92:34 Upphävande av lagen (1983:1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper

51 § Kammaren åtskildes kl. 18.58.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 16.15 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 15 oktober

1 § Justering av protokoll ... 1
2 § Ledighet ... 1
3 § Val av fullmäktige i riksbanken ... 1
Lars Tobisson (m)
4 § Val av suppleanter för fullmäktige i riksbanken ... 2
5 § Val av ledamöter i utrikesnämnden ... 2
6 § Val av suppleanter i utrikesnämnden ... 2
7 § Val av riksdagens revisorer ... 3
8 § Val av ordförande och två vice ordförande för riksdagens revisorer ... 3
9 § Val av suppleanter för riksdagens revisorer ... 4
10 § Val av ledamöter i riksdagens krigsdelegation ... 4
11 § Val av ordförande och ersättare för ordföranden i riksdagens besvärsnämnd ... 5
12 § Val av ledamöter i riksdagens besvärsnämnd ... 6
13 § Val av suppleanter i riksdagens besvärsnämnd ... 6
14 § Val av medlemmar i Nordiska rådet ... 6
15 § Val av suppleanter i Nordiska rådet ... 7
16 § Val av ledamöter i EFTA-delegationen ... 8
17 § Val av suppleanter i EFTA-delegationen ... 8
18 § Utökning av antalet suppleanter i utskotten och i EFTA-delegationen ... 8
19 § Val av extra suppleanter i utskotten och i EFTA-delegationen ... 8
20 § Anmälan om interpellationer
1991/92:9 av Gudrun Schyman (v) om svensk vapenexport ... 10
1991/92:10 av Gudrun Schyman (v) om kriminalvården ... 11
1991/92:11 av Hans Göran Franck (s) om den kriminalpolitiska inriktningen ... 12
1991/92:12 av Hans Göran Franck (s) om hyrespolitiken ... 14
21 § Anmälan om frågor
1991/92:19 av Sten Andersson i Malmö (m) om reglerna för svenskt medborgarskap ... 16
1991/92:20 av Sten Andersson i Malmö (m) om utvisning på grund av brott ... 16
1991/92:21 av Hugo Hegeland (m) om sambeskattningen av makars förmögenhet ... 16
1991/92:22 av Göran Magnusson (s) om folkrörelsernas roll i samhället ... 16
1991/92:23 av Mats Hellström (s) om medlemskapsförhandlingarna med EG ... 17

1991/92:24 av Hans Göran Franck (s) om rätten till asyl.... 17
1991/92:25 av Jan Jennehag (v) om kuststationen i Sundsvall 17
1991/92:26 av Bengt Hurtig (v) om Öresundsbron..... 18
1991/92:27 av Erling Bager (fp) om kustbevakningsflyget vid Säve 18
1991/92:28 av Annika Åhnberg (v) om användning av vissa tillväxthormoner inom EG..... 19
1991/92:29 av Gudrun Schyman (v) om oseriös medicinsk verksamhet, s.k. hälsofirmor 19
1991/92:30 av Chris Heister (m) om skatteutjämningsavgiften 19
1991/92:31 av Karin Falkmer (m) om skattskyldigheten för biodling..... 20
1991/92:32 av Eva Johansson (s) om hyresnivåerna för nyproducerade bostäder..... 20
1991/92:33 av Widar Andersson (s) om skolans ansvar för elevers hyfs och uppträdande..... 20
Ajournering 20
Återupptagna förhandlingar..... 20
22 § Svar på fråga 1991/92:3 om statschefen som företrädare för hela nationen..... 21
Statsminister Carl Bildt (m)
Johan Lönnroth (v)
23 § Svar på fråga 1991/92:2 om flykting- och immigrationspolitiken i Sverige..... 22
Bostadsminister Birgit Friggebo (fp)
Sten Söderberg (nyd)
24 § Svar på frågorna 1991/92:6 och 24 om asylrätten..... 22
Bostadsminister Birgit Friggebo (fp)
Eva Zetterberg (v)
Hans Göran Franck (s)
25 § Svar på fråga 1991/92:7 om förvar av barn i utlämningsärenden 24
Bostadsminister Birgit Friggebo (fp)
Eva Zetterberg (v)
26 § Svar på fråga 1991/92:19 om reglerna för svenskt medborgarskap 25
Bostadsminister Birgit Friggebo (fp)
Sten Andersson i Malmö (m)
27 § Svar på fråga 1991/92:20 om utvisning på grund av brott..... 26
Bostadsminister Birgit Friggebo (fp)
Sten Andersson i Malmö (m)
28 § Svar på frågorna 1991/92:5 och 17 om pappersbruket i Karlsborg, Kalix 27
Industriminister Per Westerberg (m)
Monica Öhman (s)
Bengt Hurtig (v)
29 § Svar på fråga 1991/92:11 om prospekteringen av sulfidmalm .. 32
Industriminister Per Westerberg (m)
Rinaldo Karlsson (s)
30 § Svar på fråga 1991/92:14 om arbetslösheten i Norrlands inland 33

Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)
John Andersson (v)
31 § Svar på fråga 1991/92:13 om etanolproduktionen i Sverige. . . . 35
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)
Göran Magnusson (s)
32 § Svar på fråga 1991/92:28 om användning av vissa tillväxthormoner inom EG 38
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)
Annika Åhnberg (v)
33 § Svar på fråga 1991/92:30 om skatteutjämningsavgiften 39
Finansminister Anne Wibble (fp)
Chris Heister (m)
34 § Svar på fråga 1991/92:25 om kuststationen i Sundsvall 40
Försvarsminister Anders Björck (m)
Jan Jennehag (v)
35 § Svar på fråga 1991/92:27 om kustbevakningsflyget vid Säve . . . 42
Försvarsminister Anders Björck (m)
Erling Bager (fp)
36 § Svar på fråga 1991/92:15 om utbyggnaden av barnomsorgen . . 43
Socialminister Bengt Westerberg (fp)
Gudrun Schyman (v)
37 § Svar på fråga 1991/92:8 om nedskräpningen av stränder. 47
Miljöminister Olof Johansson (c)
Kenth Skårvik (fp)
38 § Svar på fråga 1991/92:26 om Öresundsbron 50
Miljöminister Olof Johansson (c)
Bengt Hurtig (v)
Ajournering 52
Återupptagna förhandlingar 52
39 § Svar på fråga 1991/92:1 om den framtida polisdistriktsindelningen 52
Justitieminister Gun Hellsvik (m)
Sten Söderberg (nyd)
40 § Svar på fråga 1991/92:12 om mutbrott 54
Justitieminister Gun Hellsvik (m)
Lars-Erik Lövdén (s)
41 § Svar på fråga 1991/92:10 om förmånstagarförordnande i privata pensionförsäkringar 56
Statsrådet Reidunn Laurén (-)
Charlotte Cederschiöld (m)
42 § Svar på fråga 1991/92:22 om folkrörelsernas roll i samhället . . 57
Civilminister Inger Davidson (kds)
Göran Magnusson (s)
43 § Svar på fråga 1991/92:16 om fri abort. 59
Statsrådet Bo Könberg (fp)
Gudrun Schyman (v)
44 § Svar på fråga 1991/92:29 om oseriös medicinsk verksamhet, s.k. hälsofirmor. 61

Statsrådet Bo Könberg (fp)
Gudrun Schyman (v)
45 § Svar på fråga 1991/92:4 om postens regionala organisation i Norrland 63
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)
Sten-Ove Sundström (s)
46 § Svar på fråga 1991/92:21 om sambeskattningen av makars förmögenhet 66
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Hugo Hegeland (m)
47 § Svar på fråga 1991/92:31 om skattskyldigheten för biodling ... 68
Statsrådet Bo Lundgren (m)
Karin Falkmer (m)
48 § Svar på fråga 1991/92:23 om medlemskapsförhandlingarna med EG 69
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)
Mats Hellström (s)
49 § Hänvisning av ärende till utskott 70
50 § Bordläggning 71

gotab 40059, Stockholm 1991